

Doma in po svetu

— PREGLED NAJVAŽNEJŠIH DOGODKOV —

Reagan se pripravlja za ekonomsko srečanje na vrhu v Torontu — Razvite države naj skupno pomagajo Afganistanu in Filipinom

WASHINGTON, D.C. — To nedeljo bo predsednik Reagan odpotoval v Toronto, Kanada, kjer se bo udeležil letnega srečanja na vrhu sedmih gospodarsko najbolj razvitih zahodnih držav in Japonske. To bo zadnje leto, ko bo Reagan navzoč na tem srečanju. Druge sodelujoče države so Kanada, Anglija, Francija, Zahodna Nemčija, Japonska in Italija. V včerajšnjem govoru v prostorih State Departmenta je Reagan pozval zahodne države, naj izoblikujejo skupen program gospodarske pomoči Afganistanu in Filipinom. Predsednik pa v zvezi s to pobudo ni šel v podrobnosti.

Med drugim bo Reagan predlagal, naj omenjene države postopno odpravljajo razne subvencije, ki jih namenjajo podpiranju kmetijske proizvodnje in ki skupno stanejo do 200 milijard dolarjev letno. Dalje, predsednik želi odločnejše mednarodne ukrepe zoper preprodajalce mamil.

Ko bo v Kanadi, bo Reagan tudi zagovarjal trgovinsko pogodbo med ZDA in Kanado, ki sta jo podpisala on in kanadski predsednik vlade Brian Mulroney. O ratifikaciji te sporne pogodbe sedaj razpravljata ameriški senat in kanadski parlament in ni gotovo, da bo do ratifikacije res prišlo. Posebej v Kanadi je ta pogodba, ki predvideva prosto trgovanje med državama, povzročila hudo debato.

Generalni štrajk v Armeniji — Nemiri v Azerbaidžanu — Nove rehabilitacije starih boljševikov, žrtev Stalinovih čistk

MOSKVA, ZSSR — Včeraj je bilo po republiki Armeniji generalni štrajk, ki sicer naj bi bil trajal dva dni, a izgleda, da so se Armenci danes vrnili na delo. Do generalnega štrajka je prišlo zaradi zahteve, naj bo kraj Nagorno-Karabah, ki je sedaj del republike Azerbaidžana, to kljub temu, da ima ta kraj večinsko armensko prebivalstvo, priključen Armeniji. Včerajšnje demonstracije v glavnem mestu Jerevanu se je baje udeležilo več kot 100.000 Armencev. Nagovoril jih je novi šef partije v republiki, ki jim je obljubil, da bo armensko politično vodstvo vztrajalo pri zahtevi glede priključitve Nagorno-Karabaha. Povod za generalni štrajk je bilo dejstvo, da se bo jutri pričelo zasedanje armenskega parlamenta. V tem parlamentu bodo razpravljali o zadevi Nagorno-Karabah in baje izrazili podporo za priključitev tega kraja.

V zadnjih dneh je prišlo do novih incidentov v Azerbaidžanu. V enem teh je nekdo ubil policista. Demonstracija je bila v mestu Bakuju, ki je glavno mesto Azerbaidžana. Vodstvo te republike odločno nasprotuje, da bi bil Nagorno-Karabah priključen Armeniji, v izgrelih pred meseci v Azerbaidžanu je baje prišlo do pravih pokolov Armencev, živčih v tej republiki. Govorice, da sta bila dva Armenca ubita pred dnevi, so tako vznemirile Armence, živčih v Moskvi, da so organizirali demonstracijo v tem mestu in korakali po moskovskih ulicah od nekega pokopališča do glavne pisarne tiskovne agencije Tass. Predstavnik sovjetskega zunanjega ministra je dejal tujim novinarjem, da so bile govornice pred podlage, potrdil pa je, da je bil ubit nek policist. Najvišje sovjetsko vodstvo je že izjavilo, da nasprotuje priključitvi Nagorno-Karabaha Armeniji, ker bi tako dejanje sprožilo celo vrsto podobnih zahtev po vsej Sovjetski zvezi.

Sovjetsko vrhovno sodišče je razveljavilo obsodbe, izrečene v 30-ih letih zoper stare boljševike Leva Kameneva, Grigorija Zinovieva in Karla Radeka, ki so padli kot žrtve Stalinovih čistk. Gre za najnovejši znak obsežne »revizije« sovjetske zgodovine, ki sedaj poteka v ZSSR. Sovjetski študenti letos namreč niso polagali izpitov v zgodovinski stroki, ker so bile knjige, ki so jih študirali, tako polne neresničnih trditev, da bi bili izpiti brez smisla. Tako sedaj pripravljajo za sovjetski šolski sistem nove učbenike, ki bodo podali resničnejšo podobo sovjetske zgodovine.

Suša po ZDA bo imela negativne posledice glede inflacijske stopnje — Pritisk na cene bo najhujši v l. 1989 — Farmarji obupajo

CHICAGO, Ill. — Najhujša suša vsaj v zadnjih 50 letih je zajela ameriški srednji zahod in zahod. Posledice suše so še bolj občutljive, ker se je komaj začela kmetijska sezona. Posebej prizadeta je koruza, prav tako pa pšenica in soja. Ekonomisti pravijo, da bo letošnji pridelek do 20 in več odstotkov manjši kot lani, to bo pa vplivalo na cene, ki se še povišujejo. Največ bo to občutili šele prihodnje leto, menijo. Ne samo kmetijski pridelki, tudi meso in drugi izdelki, ki so odvisni od kmetijskih pridelkov, bodo veliko dražji v l. 1989 kot so danes.

Farmarji v prizadetih krajih obupajo. Za mnoge bi bil dež, če bi prišel že danes, prepozen. Nekateri so izgubili ves letošnji pridelek in ne vedo, kako bodo mogli nadaljevati. Kmetijsko tajništvo jim skuša pomagati, a za mnoge je ta pomoč nezadostna. Vremenarji tudi ne vidijo nobenega konca za letošnjo sušo, ki jo spremljajo tudi zelo visoke temperature.

— Kratke vesti —

New York, N.Y. — Sinoč je prispel v ZDA Mubarak Awad, ameriški državljani palestinskega rodu, ki so ga bili izgnali iz Izraela. Ameriška vlada je protestirala proti izgonu Awada, izraelska vlada pa protesta ni upoštevala. Awad je deloval med Palestinci na zasedenem Zahodnem bregu in jih pozival, naj nasprotujejo izraelski zasedbi, a brez uporabe sile ali terorizma. Tudi to je bilo preveč za izraelske oblasti, ki so Awada aretirale, izraelsko vrhovno sodišče pa je soglašalo, da je Awad lahko izgnan.

Bagdad, Irak — Irčana trdijo, da so odbili iransko ofenzivo na južnem delu fronte. Prvi val iranskih napadalcev je res imel začetni uspeh, pravi Irak, protinapadi so pa bili uspešni. Iranci so v zadnjih mesecih utrpeli več porazov v vojni z Irakom, najnovejša ofenziva naj bi bil torej poskus, doseči zmago. Po zadnjih neuspehih na bojišču je prišlo do nekaterih zamenjav v najvišjih iranskih vojaških krogih, ajatola Hašemi Rafsandžani, ki vodi iranski parlament, pa je bil imenovan za novega glavnega poveljnika iranskih vojaških sil. Zahodni analitiki menijo, da je iskal Rafsandžani zmago, da bi se bolj utrdil kot možen Homeinijev naslednik.

Lima, Peru — Preteklo nedeljo je bil aretiran vodja maoističnega perujskega gverilskega gibanja Shining Path. Aretacija Osmana Morote-ja je največji uspeh perujskih varnostnih sil od pričetka upora l. 1980.

Newark, N.J. — Porota v New Jerseyju je prvič ugotovila, da imajo podjetja, ki prodajajo tobake izdelke, odgovornost za bolezn, ki jih le-ti povzročajo.

Iz Clevelanda in okolice

Počitnice—

Ta petek bo izšla zadnja A.D. pred našimi dvotedenski počitnicami, ki bodo trajale dva tedna. Po 17. juniju bo naš list zopet izšel v torek, 5. julija.

Spominska proslava—

V soboto in nedeljo, 18. in 19. junija, bo na Orlovem vrhu Slovenske pristave spominska proslava, ki ga organizira Tabor DSPB Cleveland (gl. oglas na str. 3).

Raznašalca iščemo—

Raznašalca(-ko) iščemo za sledeče ulice: E. 167, 168, 169, 170, 171, in 172. Oglasite se osebno v naši pisarni ali pa nas pokličite na tel. 431-0628 za več informacije.

Novi grobovi

Carolyn J. Budan

V četrtek, 9. junija, je v Slovenskem domu za ostarele, kjer je stanovala zadnja dva meseca, za pljučnim rakom umrla 81 let stara Carolyn J. Budan, znana slovenska sopranistka, ki je pela pri zboru Glasbena Matica polnih 53 let, dokler je ni bolezen lani prisilila, da se je upokojila. Pela je naslovne vloge v mnogih operah, ki jih je uprizorila pred leti Glasbena Matica, med njimi Karmen in La Traviata, večkrat bila solistka na koncertih Glasbena Matica, pela na porokah, v cerkvah sv. Vida, sv. Pavla na E. 40 cesti, v stolnici sv. Janeza in več drugih, l. 1954 imela samostojen koncert v Slovenskem narodnem domu na St. Clair Ave. pred 800-glavo množico. Prostovoljno je pela večkrat tudi v Slov. domu za ostarele, na veliko veselje stanovalcev. Bila je tudi izvrstna harmonikarka, katero je začela igrati s svojim 16-im letom. Nikoli poročena, je bila zaposlena v nekdanji hranilnici St. Clair Savings (nato Broadview Savings in TransOhio Savings) več kot 35 let. Bila je aktivna članica mnogih društev, med njimi American Slovene Club, United Slovenian Society, podružnice št. 50 SZZ, društva sv. Marije Magdalene št. 162 KSKJ, Klub Ljubljana, Ženskega odseka pri Slov. domu za ostarele, in Kluba slov. upokojencev v Euclidu. Pokojna zapušča sestro Jennie Glicker Davidson in Ann Hovevar. Brata August in Frank Budan sta že pokojna. Pogreb je bil v ponedeljek, 13. junija, iz Grdinovega pogrebnega zavoda na Lake Shore Blvd. v cerkev sv. Vida in od tam na pokopališče Vernih duš. Ko je preteklo nedeljo ležala na mrtvaškem odru, jo je prišlo kropit več kot 800 rojakov in rojak (dalje na str. 8)

St. Clairski upokojenci—

Redna seja Kluba slov. upokojencev na St. Clairju bo ta četrtek, 16. julija, ob 1.30 pop. v navadnem prostoru v SND na St. Clairju. Na sporedu bo predstavnik bolnišnice St. Vincent Charity. Pridite!

Zadušnica—

Jutri, v sredo, zjutraj ob 7.30 bo v cerkvi sv. Vida sv. maša za pokojnega Ernesta Zupana ob 10-letnici njegove smrti.

Sožalje—

Umrli je Karel Patlejš, mož Eleanor Prech, ki je mnoga leta poročala o lokalnih etničnih skupinah za nekdanji časopis Cleveland Plain Dealer. Ga. Prech se je vedno — in se še — zanimala posebej za nas Slovence. Njen mož je bil dalj časa težko bolan.

Narodnostni festival—

Od 14. do 19. junija bo na Mall C v mestnem središču letni narodnostni festival »All Nations«, ki ga sponzorira pivovarna Stroh's.

Dobro kosilo—

Severno okrožje ADZ vabi na piknik, ki bo 26. junija, od 1. pop. dalje na ADZ letovišču v Leroyju, O. Od 2. do 3. pop. bo servirana golaž in polenta kosilo, igral bo Joey Tomsick orkester. Vstopnice za kosilo so po \$6 na osebi in jih je treba dobiti v predprodaji. Pokličite glavni urad ADZ na 531-1900.

Ohijska federacija KSKJ—

V nedeljo, 26. junija, bo tudi letni piknik, ki ga na farmi sv. Jožefa prireja Ohijska federacija KSKJ društev. Piknik bo od 12. opoldne do 8. zvečer, odprta bosta bara in kuhinja, imeli bodo prodajo peciva, od 4. do 8. zv. bo pa igral Brian Papesch orkester. Farma sv. Jožefa je na White Rd. na Willoughby Hillsu.

Romanje v Lemont—

Vsakoletno romanje Slomškovega krožka v Lemont bo 2. in 3. julija. Potovanje z avtobusom, hrana in prenočišče stane \$76 na osebo. Za rezervacijo in več informacije, pokličite enega od spodaj navedenih:

Vinko Rožman	881-2105
Lojze Bajc	486-3515
John Petrič	481-3762
Janez Prosen	486-2394

VREME

Pretežno sončno in vroče danes z najvišjo temperaturo okoli 93° F. Sončno, vroče in vetrovno jutri, z najvišjo temperaturo okoli 91° F. V četrtek spremenljivo oblačno z možnostjo krajevne nevihte. Najvišja temperatura okoli 82° F. Sušno obdobje, najhujše v zadnjem pol stoletju, se bo nadaljevalo.

AMERIŠKA DOMOVINA

6117 St. Clair Ave. - 431-0628 - Cleveland, OH 44103

AMERIŠKA DOMOVINA (USPS 012400)

James V. Debevec - Publisher, English editor
Dr. Rudolph M. Susel - Slovenian Editor

Ameriška Domovina Permanent Scroll of Distinguished Persons:
Rt. Rev. Msgr. Louis B. Baznik, Mike and Irma Telich, Frank J. Lausche
American Home Slovenian of the Year 1987: Paul Košir

NAROČNINA:

Združene države:

\$36 na leto; \$21 za 6 mesecev; \$18 za 3 mesece

Kanada:

\$45 na leto; \$30 za 6 mesecev; \$20 za 3 mesece

Dežele izven ZDA in Kanade:

\$48 na leto; za petkovo izdajo \$28

Petkova AD (letna): ZDA: \$21; Kanada: \$25;

Dežele izven ZDA in Kanade: \$28

SUBSCRIPTION RATES

United States:

\$36.00 - year; \$21.00 - 6 mos.; \$18.00 - 3 mos.

Canada:

\$45.00 - year; \$30.00 - 6 mos.; \$20.00 - 3 mos.

Foreign:

\$48.00 per year; \$28 per year Fridays only

Fridays: U.S.: - \$21.00 - year; Kanada: \$25.00 - year

Second Class Postage Paid at Cleveland, Ohio

POSTMASTER: Send address change to American Home

6117 St. Clair Ave., Cleveland, OH 44103

Published Tuesday & Friday except 1st 2 weeks in July & the week after Christmas

No. 46 Tuesday, June 14, 1988

Tine Debeljak ml.

Buenos Aires, Arg.

Gradivo za slovensko ustavo

Nova jugoslovanska vlada pod Mikulićem je hotela priviti centralistične vijake, zato je pred meseci predložila osnutek popravkov ustave. V Sloveniji so strokovnjaki, juristi in kulturniki takoj pripravili razna srečanja, na katerih so nedvomno ugotovili, da so ti popravki popolnoma centralističnega značaja in da še bolj privezujejo Slovenijo na Beograd. Zato so svetovali, da naj se že takoj od začetka vsa razprava o njih odkloni, ker so tako nasprotni slovenskemu hotenju in samobitnosti.

Ko je predlog prišel v parlament, so vsi poslanci — razen enega — glasovali za debato o ustavnih amandmajih. Že to je pokazalo, da so oblastniki, tudi slovenski, odločeni spremeniti ustavo, čeprav se javnost izreka proti.

Na javni debati se je z več strani, predvsem iz Društva pisateljev, Cerkve in drugih intelektualnih plasti pojavljali čedalje bolj odklonilni predlogi. Druge popravke, ki so jih Slovenci vnesli v amandmaje, pa je nato pristojna komisija preštudirala in seveda v bistvu odklonila. Predvsem pa je bilo poudarjeno, da so temelji ustave nedotakljivi, kar pomeni, da je še vedno partija vodilna in edina politična sila, ki ima pravico vladati.

Končno so se pojavili glasovi, da je treba najprej spremeniti slovensko ustavo in šele nato naj država Slovenija sklepa, če in kako naj se odloči glede Jugoslavije, kajti Slovenija je suverena.

Ker so bili vsi protesti, predlogi in popravki kpt bob ob steno, so se kulturniki in pravniki in sociologi končno odločili, da store pogumen korak, sploh ne ozirajoč se na dosedanjo marksistično, partijsko in centralistično ustavo ter so pripravili in objavili **nov osnutek — Gradivo za slovensko ustavo.**

Za konec aprila je izšla knjižica, ki so jo predstavili v Cankarjevem domu. Pripravili so jo od Društva slovenskih pisateljev Milan Apih, Janez Menart, Tone Pavček, Tone Peršak, Dimitrij Rupel in Veno Taufer; s strani slovenskega sociološkega društva pa France Bučar, Tine Hribar, Peter Jambrej, Mitja Kamušič, Veljko Rus in Ivan Svetlik.

Najprej je treba ugotoviti, da je to izhodišče in gradivo sestavljeno v popolnoma demokratičnem (v zahodnem smislu besede) pluralističnem duhu. To je dosedaj prvi demokratični ustavni osnutek slovenske države.

V njem ni ne duha ne sluha o vodstvu partije, Jugoslaviji in NOB, delegatskem sistemu, dolgoveznem prepovedovanju in dovoljevanju itd. Osnutek je preprost in jase, govori o vesti in duhovnosti, priznava suverenost slovenske države, neposredne, svobodne in pluralistične volitve (tudi s strankami), neodvisnost sodišč itd. Skratka, kot demokratično izhodišče je popolnoma spre-

MIMOGREDE IZ MILWAUKEEJA

MILWAUKEE, Wis. - Lepo vreme prvega dne — kmetje se letine vesele, pravi naš vremenski pregovor. Prvi dan junija je bil pri nas lep, sončni dan, malce prevroč, brez nevihte in dežja. Toda če ne bo v kratkem dobrega dežja, kmet in tudi mi ne bomo imeli dobre letine. Prejšnji mesec je bil močno suh in če bo mesec rožnik tak, kmet bo lačen in ženjen.

Drugi pregovori za junij: Če junija sonce greje in vmes dežek rosi, obilno zemlja rodi. — Če rožnika toplo dežuje, kašče in uljnake napolnjuje. — Junija je toliko dežja, da primoči zadnji korenini. — Preveč dežja v rožnem cvetju ni nič kaj prida in po volji kmetu. — Rožnika mrzlo deževanje - slabo za vino in panje. — Rožnik deževen - viničar reven. Če v tem mesecu vleče sever, obilo žita privleče.

Tudi o kresu (24. junija) se veliko govori: Do kresa suknjo oblači, po kresu pa jo za seboj vlačí. — Če na kresni dan dežuje, orehom se slabo prerojuje. — O kresu je dan tako dolg, da človek, če se skrči, vanj trči; če se pa stegne, vanj dregne.

Naj omenim še, da na dan 21. junija vskoči najdaljši dan v letu in v boku ima najkrajšo noč. V tem mesecu imajo praznik ateki in očetje in pade na nedeljo, 19. junija. Otroci bodo s pomočjo mamic z lepimi darilci obdarovali svoje očete kot hvaležen poklon za vso ljubezen in družinsko skrb. Naj bo mladim in starim očetom prijeten praznik v krogu družine in prijateljev. Onim pa, ki imajo v tem mesecu rojstne dneve in godove, vso srečo in vse dobro — in zapomnite si, da svoboda ni v tem, da okno razbiješ, temveč v tem, da ga očistiš.

Bog nas obvaruj — grmenja in treska!

V tem letnem času, vsako leto ob nevihtah, grmenju in treskanju, strela po nepotrebnem pobere nekaj človeških življenj, zato ni nikoli dovolj opozoril, kako naj se vedemo med nevihto.

Kje smo varni? V hišah večjih naselij, v posameznih sopsopjih, ki imajo pravilno speljan strelovod; če ga ni, se je bolje zadržati sredi prostorov. Varni smo tudi v avtomobilih, če so zaprta vsa okna. Če smo ob vodi, se oddaljimo od brega vsaj trideset korakov, ker voda privlačuje strelo, kot pravimo.

jemljivo — in kot mislimo — za Slovenijo tudi koristno in potrebno.

Ker je bilo to gradivo dano v javnost, da se o njem razmišlja in se ga dopolnjuje, ga z veseljem sprejemamo v razpravo tudi mi v emigraciji, da ob njem izrečemo tudi svoje mnenje in pripombe. S tem se bo osnutek gotovo obogatil, saj bo o njem debatirala matična, zamejska in zdomska Slovenija v svobodi in demokratičnosti.

V zadnjem odstavku njegovega uvodniškega članka za Svobodno Slovenijo z dne 26. maja 1988 pravi g. Debeljak, da bo S.S. objavljala tekst »Gradiva« v celoti, prosi pa bralce, da svoje komentarje in prispevke k temu »Gradivu« posredujejo S.S., ki bo najzanimivejše tudi objavila. Pričakujem, da bom nekaj teh komentarjev in razprav posredoval tudi bralcem našega lista. Ur.

Nikakor ne vztrajajmo na kolesu ali motorju, ampak se podajmo z vozilom vred v varno zavetje. Ne zadržujmo se v bližini poljedelskih strojev, stebrov daljnovodov in žicnic, tovarniških dimnikov in cerkvenih zvonov. Na odprtem prostoru je že človek sam precej izpostavljen streli, še bolj pa če nosi kake kovinske predmete s seboj. Če vas dohiti nevihta kjer na prostem, ne ležite na tla in ne poklekajte, ampak počepnite, sklonite glavo, pritisnite roke na prsi in stisnite noge, še preje pa odvrzite vse kovinske predmete. In Bog nas obvaruj strele in treska!

TRIGLAVSKI KOTIČEK

38. Spominska svečanost v Triglavskem parku

Spomin vsem mrtvim, v spomin našim umrlim staro in novonaseljencem, v spomin padlim borcem Vetrinja, Grčaric in Turjaka se je SKD Triglav s spominsko žalno sv. mašo v kapelici sv. Cirila in Metoda v svojem parku ob veliki udeležbi članov in članic z vsem spoštovanjem, na ameriški Spominski dan, 30. maja 1988, počastilo z molitvijo in govori dan Vseh mrtvih.

Spominsko mašo je daroval društveni duhovni vodja Rev. dr. Jože Gole, kateri je v svoji pridigi globoko zajel vso pretresljivost in pomen »Vseh mrtvih«. Sv. mašo je spremljal pevski zbor pod vodstvom rojakinje Mare Kolmanove.

Po končanem cerkvenem obredu se je predsednik SKD Triglav Jože Kunovar zahvalil vsem za veliko udeležbo, zahvalil se posebej gostom in prijateljem iz sosednjega Illinoisa. Nato je spregovoril predsednik borcev Ludvik Kolman, ki je govor posvetil 43. obletnici strašnih dogodkov Vetrinja, in tudi Grčaric in Turjaka 1943. leta. Sledil je govor Lojzeta Galiča, ki je nanašal spoštovanje do umrlih staro- in novonaseljenec, plamenček spoštovanja do ameriških vojakov, med katerimi so bili tudi številni Slovenci, in spoštovanje do padlih junakov Vetrinja, Grčaric in Turjaka. Oba govornika sta prejela toplo priznanje.

Po sporedu so nam pridne Triglavanke in Triglavani pripravili odlično domače kosilo, po katerem se je med člani in borci ter prijatelji razvil lep in prijateljski razgovor o lepih pa tudi krutih preteklih časih.

Nekaj kulturnih pripomb.

Vsako leto v mesecu juniju

Navodila za Spominsko proslavo na Slov. pristavi

Vsem, ki se boste udeležili avtomobilske povorke iz Clevelanda na Slovensko pristavo v nedeljo 19. junija sporočamo, da bo zbirališče v Gordonu parku na E. 72. cesti. Točno ob deveti uri bo povorka krenila po že ustaljeni poti in se ji bodo nato pridružili oni, ki se bodo zbrali na Lakeland Blvd., med Babbit Rd. in E. 260. cesto, ter nato še vsi ostali na običajnih mestih, kot vsa prejšnja leta. Ameriške in slovenske zastave boste dobili na zbirališčih.

Narodne noše popestrijo vsako svečanost. Vsi, ki jih imate, oblecite jih in se nam pridružite v nedeljo 19. junija pri Spominski kapelici v čim večjem številu.

Gospodinje prav lepo naprošamo, da vsaka po svojih močeh prinese s seboj kako pecivo in da odda v pristavski kuhinji.

TABOR DSPB

se zapirajo vrata kulturnih hramov in začne se sezona gledaliških predstav in koncertov na prostem. Ker je bilo vreme zelo naklonjeno in še bolj zdravje, sva si z ženo Frances v zadnjih spomladanskih tednih imela priliko poslušati dva izvrstna slovenska pevka koncerta. Prvi je bil v prenovljeni cerkvi sv. Janeza Evangelista, kjer sta istočasno nastopila pevski zbor Gallus pod vodstvom dr. Lea Muškatevca, in pevski zbor Slovenska pesem, ki ga je vodil p. dr. Vendelin Špendov. Drugi koncert je bil v veliki dvorani Nathan Hale High School, kjer je nastopil pevski zbor USPEH, katerega vodi Dolores Ivanchich.

V PAC kulturnem domu in v novem gledališču sva doživljala lepe umetniške ustvaritve. Prisostvovala sva trem simfoničnim koncertom milwauškega orkestra, v novem gledališču in Milwaukee Repertory Theatre pa izvrstnim dramskim predstavam.

Po odlični predstavi Puccinijeve opere Turandot, je Milwaukee Opera Co. predstavila spevoigro Song of Norway, v kateri je v vlogi Adeline nastopila Izabela Kralj in zopet dokazala, da ni samo prvovrstna plesalka, ampak tudi igralka. Po njeni zamisli sta Griegovo koncerto krasno odplesala Cynthia Schowalter in Jonathan Stahl.

V časopisu Milwaukee Review je bila objavljena odlična ocena s sliko našega rojaka, podpredsednika SKD Triglav Ivana Bambiča, kateri se je zopet izkazal s svojimi umetniško izrezljanimi kipci.

V milwauški javni knjižnici razstavlja svoje umetniške slike ga. Gina, žena ing. Mihe Mejača. Razstava bo odprta vse dni v mesecu juniju.

Želimo vsem pri Ameriški Domovini zdrave in prijetne počitnice. Nam vsem pa naj bo mesec rožnik mesec veselja na svežem zraku!

A.G.

TABOR DSPB V CLEVELANDU

Vas vljudno vabi na Spominsko proslavo — Na Orlovem vrhu Slovenske pristave

Sobota, 18. junija 1988:

1. Popoldne prihajanje gostov
2. Od šeste ure dalje bo na voljo večerja
3. Ob pol osmi uri kratka komemoracija z molitvijo ob 45-letnici Turjaka, Grčaric in ustanovitvi Domobranstva
4. Kres

Nedelja, 19. junija 1988:

1. Ob deveti uri dopoldne avtomobilska povorka iz Clevelanda na Slovensko pristavo
2. Ob enajsti uri sv. maša
3. Po maši bo na voljo kosilo
4. Po kosilu srečanje in pogovor z borci, prijatelji in znanci

Sv. CIRIL IN KRONIČAR NISTA NA POČITNICAH

NEW YORK, N.Y. - Še smo v pomladnih dnevih, pa kot kroničar slovenskega sv. Cirila na Osmi v New Yorku sem kar nekako prisiljen, čeprav tega nikakor ne bi želel in hotel, da moram v tem današnjem kroničkem zapisu govoriti o počitnicah. Resda mnoge univerze že zapirajo vrata svojih predavalnic za vse študente, ki si hočejo privoščiti lepe in dolge počitnice.

Pri Sv. Cirilu je s tretjo mesečno nedeljo s prosvetnimi urami prišlo v navado, da naši farani gredo tako rekoč s to majsko nedeljo kar redno na počitnice. Vendar sv. Ciril, ker je središče slovenske njujorške srenje in njene fare, si tega ne more privoščiti, ker ne more zapreti svojih vrat za vse poletne Gospodove dni. Ker verujemo v Gospoda, nikakor ne moremo in ne smemo opustiti njegovih dni, ki nam jih je zapovedal, ko je po svojem stvarjenju vsega šel k počitku, nam pa zapovedal, da ga vprav na ta dan mi častimo s priznanjem, da je On naš resnični Gospodar...

Naši slovenski ljudje v tem mestu ameriškem so pred skoraj sedemdesetimi leti začutili notranjo potrebo: zbrati se ob nedeljah na prostoru in v cerkvici, za kar lahko poreko: to je naše, slovensko. Le tu se lahko s svojim Bogom pogovarjamo z mislijo in besedo svoje matere. Po tej poti smo

prišli do tega zdaj kar lepega slovenskega sv. Cirila na Osmi.

In je tako. Od tistih dni se je način življenja močno spremenil. Menda sta živi še samo dve faranki iz tistih časov. To sta ga. Grašek in ga. Kukovic, obe sedaj v domovih za onemogle.

Danes se v delu človek manj znoji, zato pa rabi več počitka, a vendar bolj v avtomobilih. Tako je zelo vprašljivo, če je to sploh počitek. Posledica je, da je sv. Ciril na Osmi potisnjen na stran in vse nedelje od tretje majske do tretje septembrske so v naši cerkvici — seveda z ozirom na obisk — mrtve in tihe. Naše orgle ne poznajo samo tihe dni velikega tedna, ampak dni tihih mesecev. Nekaj pa nas je stalnih, da držimo prižgano luč življenja v tej cerkvici s spodnjem delu velikega New Yorka. Vendar vsi ti redki, ki prihajamo v to domačo cerkvico ob veljavo spravljamo tisto lepo samohvalo, ki govori: kjer so trije Slovenci, tam je pevski zbor.

In vendar, le tako naš župnik oče Robert lahko drži slovenske nedelje pri Sv. Cirilu. Le tako se nam življenje ne pretrga. In le tako v teh počitniških nedeljah slovenski ljudje, od koderkoli že, obiskovalci našega mesta, lahko prisostvujejo pri slovenski maši, ki se daruje v tej zares slovenski cerkvici.

To se je dogodilo spet kar zadnji dve nedelji. Na zadnjo majsko nedeljo je bila med nami Slovenka iz Minnesote s tremi svojimi sorodniki. Prej njo, na prvo junijsko nedeljo, je bila med nami družina iz Hamiltona, Kanada, mož, žena in sin. Sin študira gospodarstvo (Marketing) in je kot dober študent bil poslan v neko pisarno na Wall Street. Drugo leto bi diplomiral in lahko se zgodi, da bomo morda dobili mladega farana slovenskega sv. Cirila. Sedaj ga je prvič obiskal.

Mati bere Ameriško domovino, in je po mojem »jamranju« njej naša cerkva dobro znana. Vesela je bila, da me je srečala in mi dala vzpodbudo, da naj še naprej pišem. Nekaj podobnega se je zgodilo mesec poprej ob srečanju g. Maršiča iz Clevelanda. Pa na tretji februarjski, ko je med nas prišel Tone Bernik. Ko me je ugledal ob moji knjižni krami, je rekel: »Tone, nič se nisi spremenil! Veš, z zanimanjem berem tvoje dopise. Drži naprej!« To pa so zame trenutki zadoščenja, da moj napor — ob moji hibi — ni vržen čisto v prazno. Izgleda, da je tudi to način povezave in spodbujanje k narodni zavesti v delu za naše že kar redke narodne skupnosti po Ameriki, vsaj v primerjavi s tistim časom, ko jih je Rev. Trunk popisoval.

Menim, da praznine v našo ameriško zgodovino delamo, ker popisovanje našega življenja in ne-življenja vse bolj opuščamo. Premalo je tega iz Clevelanda, Chicage, in tudi Washingtona. Milwaukee je še kar vesten. Zgodovina niso samo tisti dogodki, kar lahko hvališ, ampak tudi dejanja, ki jih moraš pograjati. In kar je enkrat zapisanega o našem življenju v naših slovenskih listih, so raztreseni viri za splošno zgodovino ameriških Slovencev — in tudi slovenskih Amerikancev —, katerega pisanja se bo morda enkrat le lotil kak (dalje na str. 4)

MAJ 1945 — JUNIJ 1988

Devetega maja 1945 so po vseh ljubljanskih cerkvah zvonili h komunistični zmagi. Na drugi strani slovenske revolucije, je bilo to zvonjenje k pogrebu slovenskega naroda. Zvonjenje k največjemu zločinu, povojnemu klanju 20.000 Slovencev. Zaključila se je leta 1937 v Celju napovedana »dvojna fronta« po tedanjem škofu dr. Jegliču, o »Satanovi in Kristusovi fronti«. Zmagala je prva; račun je plačala druga.

43 let je poteklo! Solze so se že davno posušile in izsušile umirajočih staršev, žena, otrok pomorjenih. Otroci pomorjenih so že davno prešli starost svojih očetov, bratov, sorodnikov itd., v neznanih grobovih slovenskih gozdov. Mnogim je ostal le neizbežen spomin, kot spomin na grozne sanje, ki se vračajo kot nadležne muhe v poletni vročini.

Čas je opravil in odpravil marsikaj. Vsako leto pa v majskih in junijskih dnevih se preživelim vrača čas. Ali bi se moral vračati spomin na čas pred 43. leti, zavedajoč se dejstva, da smo bili del njih iz dolgih transportov iz Vetrinja in bi morali biti med njimi v tistih groznih jamah Kočevskega roga, pod globino umetnega jezera pri Teharjih, ali drugih kraških jamah Slovenije. In, če bi mi vsi bili tam — in še v prvi vrsti tisti, ki so že davno pozabili, kakšne so bile njihove zasluge in odklikovanja na položajnih mestih ideologije — poudarjam: VSI, potem bi bil večni mir!

Toda, ker je Bog odločil drugače in je nam preživelim dal nalogo in dolžnost, da pričamo resnico in zahtevamo resnico za nas žive, in pravico za naše mrtve. V to kategorijo pa spada tudi spomin na vse žrtve vlezločina nad narodom v letu 1945.

V domovini mladi rod poštenjakov, otrok vodilnih komunistov hoče vedeti resnico, kaj se je godilo med revolucijo

in po njenem koncu, kaj se je zgodilo z po Angležih vrnjenimi domobranci in drugimi. Ni to zasluga nekdanje avtoritete v domovini ne oziraje se na kateri strani v času revolucije in pred njo je bila. To je zasluga preživelih domobrancev in njihovega dela v boju za resnico. In vendar tudi to bi bilo »glas vpijočega v puščavi«, ako ne bi bilo Nikolaja Tolstoja, ki je s svojim raziskovanjem zgodovine polpretekla dobe spravil tudi našo Vetrinjsko tragedijo na svetovno pozornico v taki obliki, kot je ne bi nikdar mogli doseči Slovenci sami. Prav to njegovo delo in knjiga Minister in pokoli, je v Sloveniji odprla pot in pogled v preteklost, ne pa Edvard Kocbek, »ki ne bo svetnik« (Josip Vidmar), katerega se tako nesmiselno povečuje.

Vsi vemo, da Tolstoj hoče razčistiti med drugim tudi vračanje slovenskih domobrancev, četnikov in civilistov, ter njih pokol. S tem je v teku priprava za bodočo razpravo pred sodiščem v Angliji, katera je tako važna za slovensko in drugih narodov zgodovino, da bi morala najti med nami vso podporo, ne samo s simpatijami, temveč finančno.

V Vetrinju samem je bilo rešenih nad sedem tisoč slovenskih beguncev-civilistov, da o tisočih drugih v Avstriji, Italiji itd. niti ne govorimo. Koliko teh tisočev je še živih in njih otrok, katerih sicer nikoli ne bi bilo? Kakšen finančen odziv je in še bo nabirka za ta tozadevni sklad dosegla? Vprašajmo se samo: kaj nam pomeni naša preteklost in koliko smo dolžni našim pomorjenim v spomin?

Še vedno bi nam morale ostati v mislih, zlasti v tem času, besede: »Ne tisti, ki kliče gospod, gospod, ampak tisti, ki izpolnjuje voljo mojega očeta...!«

18. in 19. junija bo vsakoletna Spominska proslava na Orlovem vrhu Slovenske pristave pri Clevelandu. Tukaj bo ne samo prilika, da se spomnimo 45. obletnice Turjaka in Grčaric ter ustanovitve domobranstva, tudi bo prilika za tiste, ki so pripravljeni prispevati v sklad Nikolaja Tolstoja, da to storijo. To ni miloščina, to je dolžnost!

Tabor DSPB

Ameriška Domovina
je Vaš list!

Ida Giuliana Leban

Rojena 9. aprila 1927

Umrta 14. junija 1987

Eno leto je že minulo, od kar si nas zapustila.

Tvoja mladost, tvoja lepota in tvoje življenje so drugi odtrgnili od nas in za vedno te pokopali, ali tvoja duša in tvoje dobro srce bode vedno z nami.

Za ljubezen in dobroto, ki si ju dala — SAMO ENA velika hvala, naša nepozabljena teta Ida.

Gospod blagoslovi tvojo dušo in večna Luž naj ti sveti.

Zmerom tvoji,

Walter, Dragan in Nino

Cleveland, O., 14. junija 1988.

Grdina Pogrebni Zavod

17010 Lake Shore Blvd.

531-6300

1053 E. 62. cesta

431-2088

V družinski lasti že 85 let

Čezoceanski mostovi

Evropske korenine
v ameriškem leposlovju

Mogoče se zdi neprimerno, da geograf raziskuje družbena in kulturna vprašanja, povezana s preoceanskimi mostovi med starim in novim svetom, v okviru sodobne književnosti.

Vendar sodobna družbena geografija raziskuje vzorce družbenih in kulturnih stikov, ki so izraz udeleženih posameznikov; sporazumevanje s pomočjo jezika in drugih sistemov simbolične interakcije je sredstvo, s katerim »človeški dejavniki« izvajajo ta kontaktni proces. Aktivni prenašalci družbenih in kulturnih lastnosti so priseljenci. Raziskovanje strukturnega sistema, v okviru katerega delujejo priseljenci, in ki je delno tudi njihova stvaritev, presega ozko področje književnosti in književnega izražanja; vključuje tudi preučevanje semiotike, prevzemanje in spreminjanje kulture, znanje dveh ali več jezikov in ustvarjalno sposobnost posameznikov, ki svoje misli izražajo v »tujem« jeziku in delujejo znotraj njim tuje strukture.

Najsi gre za težave nematerijalnih govorcev pri izražanju v novo pridobljenem jeziku ali pri oblikovanju razumljivega besedila, je težavnost ustvarjanja razvidna iz nedavnih pogovorov s Czeslawom Miloszem in iz pregledov sodobne »etnične« književnosti v Združenih državah.

Iskanje identitete

Na ameriško književnost vplivajo zunanje izkušnje avtorjev. Pomemben del ameriške književnosti so tudi dela pisateljev, ki so se rodili in šolali na tujem. Svoje poglede znajo zgovorno izraziti, čeprav njihove izkušnje niso lastne le njim, ampak so skupna dediščina preseljenih ljudi in splošno človeške, kot je poudaril Jerre Mangione na

glassborški konferenci leta 1987.

Sociološke in zgodovinske analize teh procesov so pogosto različno označene, kar do neke mere nakazuje, da so se domnevno neameriški kulturni sklopi ohranili v ameriški kulturi, od katere sicer pričakujemo, da bo enotna. Analiza tega procesa je pogosto omejena na spreminjanje iz generacije v generacijo. Vprašanje individualnih in družbenih vidikov dvojezičnosti in dvokulturnosti je še vedno predmet burnih razprav. Nosilec podedovanih in pridobljenih lastnosti ter miselnih ter vedenjskih vzorcev odraža kulturo in družbo, v kateri so ti vzorci in lastnosti pojavili in uveljavili. Milosz izrecno naglasi, da lahko pesmi piše le v poljščini:

»...pesnik lahko uporablja samo jezik svojega otroštva...«

Podobno je zapisal Isaac Bashevis Singer v predgovoru k nedavnemu angleškemu prevodu svojih novel:

»Pisatelj se ne bi smel nikoli odreči materinščini in njenemu jezikovnemu bogastvu.«

Vladimir Nabokov, ki je »...nekako na sredini svoje kariere začel pisati v angleščini...«, je bolj dvoumen, navkljub izjavi, da je:

»narodnost dobrega pisatelja drugotnega pomena...«

Sestavine domače kulture in izkušenj so ozemeljsko in družbeno pogojene in omejene. So v skladu z ozemeljskim in kulturnim kontekstom družbe, ki nas obdaja, ali tipične zanj. Jezik, vedenje, navade in običaji so bistveni del domače družbe, z določenimi notranjimi odkloni v govornem vzorcu, vedenjski sestavi, ali pa v fizičnem in kulturnem pogledu. Preseljenec, ki je nosilec teh lastnosti, menja kraj bivanja in delovanja. Milosz se sprašuje:

»Kje sem...« in:

»Kdo sem bil? Kdo sem zdaj, po toliko letih, tukaj na Grizlijevem vrhu, v delovni sobi, ki gleda na Pacifik?«

Tudi sam sem pred več kot dvema desetletjema spraševal isto:

»Kdo smo?«

Ta vprašanja so usmerjena k iskanju ozemeljske, družbene in kulturne identitete. Delovno področje geografije ali življenjski prostor družbenih teoretikov se ukvarja z raziskovanjem ozemeljske in družbene osnove, na kateri pričakujemo, da bo preseljenec deloval v skladu z novo družbo, katere kulturne sestavine in zgradbe niso povsem, ali pa niti delno, v soglasju s prenešenimi lastnostmi. Medtem ko je zunanja prilagoditev možna z manjšimi odstopanji — kot so drug način oblačenja, usvojitev osnov sporazumevanja in prilagoditev družbenopolitični ureditvi nove družbe — pa pretvorba zgradbe miselnega vzorca, ob-

Sredi maja je bil na Bledu simpozij o sodobni ameriški in kanadski književnosti, na katerem so sodelovali razni Slovenci iz ZDA. Med njimi je bil dr. Jože Velikonja, ki je osebno ali po njegovih člankih znan domala vsakemu bralcu teh vrstic. Dne 19. maja 1988, torej takoj po končanem simpoziju, je ljubljansko Delo v rubriki »Književni listi« objavilo članek iz podperesa dr. Velikonje, zraven pa objavilo tudi skope biografske podatke in njegovo sliko. Članek se sicer ukvarja z za mnoge bralce dokaj zahtevno tematiko, a je vsekakor zanimiv in ga posredujemo v celoti. Ur.

vladovanje jezikovnih potankosti in neprisljenosti izražanja niso popolni.

Dober primer za to je Czeslaw Milosz, ravno tako pa tudi Jerre Mangione, Louis Adamič, Isaac Bashevis Singer in Vladimir Nabokov.

Spremembe v družbi,
pretvorbe udeležencev

Proces kulturnega preoblikovanja je sestavljen iz postopnega, vendar neizprosne spreminjanja posameznika in iz procesa spreminjanja celote, kjer se sestavine ne spremenijo. Kamenčke mozaika lahko zlagamo v različne sestave, ne da bi jih pri tem spremenili, pri tem pa ustvarimo različne podobe, ki so še vedno iz istih sestavin; druga možnost je spreminjanje celote s tem, da jih nekaj odvezamo in dodamo nove; pri tretji možnosti posamezne kamenčke zamenjamo, jih brusimo, delimo, spreminjamo njihovo obliko in mogoče barvo.

Ta primerjava velja za družbo posameznikov, ki se zbira in tvorijo različne skupine, ne da bi spreminjali število in značaj sestavnih delov. Druga možnost je sprememba zaradi dodajanja in odzemanja sestavin, kar je v glavnem posledica preseljevanja, rojstva in smrti. Tretja možna sprememba je posledica spreminjanja posameznikovih lastnosti. Ta zadnja pretvorba je najtežja in najpočasnejša zaradi podedovanih in pridobljenih strukturnih ovir, ki se spremembam upirajo, in jo je moč doseči šele, ko je glavni odpor premagan. John de Vries povzema razvoj neke skupine s tem, da ga razdeli na dva procesa:

- a) vstopanje novih članov in
 - b) izstopanje dotedanjih
- in pravi:
- »Ko se ukvarjamo z jezikovnimi manjšinami, lahko razdelimo vstop v tri podvrste:
- (1) rojstva
 - (2) priseljevanje
 - (3) jezikovni premik.
- Ravno tako lahko razdelimo izstop na:
- (4) smrti
 - (5) izseljevanje
 - (6) jezikovni premik.«

Torej je pomembno, da raziskujemo spremembe v družbi in pretvorbe posameznih udeležencev. Medtem ko se de Vries ukvarja samo z jezikovnim premikom, ki zadeva posameznike, pa premik celotnega življenjskega prostora obsega veliko večji del kulturnega in družbenega vedenja. Za priseljence so spremembe posledica ozemeljske premestitve. Tu ne nameravam razčlenjevati vrednosti tega spreminjanja za posameznika ali za družbo, niti ne razpravljati o spontanem ali povzročenem spreminjanju. Geografi so se v zadnjih letih osredotočili na ta preobrazbeni proces. Odkrili so, da poenostavljeno gledanje nanj pušča veliko vprašanj odprtih. Proces strukturne pretvorbe je pogojen z zgradbami in lastnostmi, ki jih je človek pridobil v domačem okolju in jih prenesel v novo okolje v novi družbi.

Povprečen priseljenec še posebej v zgoščenih etničnih naseljih v Združenih državah (kot so »Male Italije«, kitajske četrti, poljska naselja in slovenske vasi), osvoji osnovne spretnosti sporazumevanja, ki mu omogočajo, da lahko žive v njemu tuji družbi. Osnovne sposobnosti sporazumevanja človek lahko usvoji v kratkem času in to daje vtis »popolne asimilacije«. Vendar se osnovna »domača struktura« ohrani in delno prenese od priseljenec, rojenih na tujem, na generacije njihovih potomcev.

Chomsky govori o »globinski zgradbi«, Milosz o »ritmu«. Po desetletjih medsebojnega delovanja postane družbena in kulturna zgradba narodnostne enklave hibridni proizvod prepletajočih se vplivov, pogosto neskladen skuppek starih, novih, spreminjenih in prilagojenih sestavin, ki so neobičajne tako v domači kot tudi v gostiteljski družbi. To se najjasneje izraža v novem besedišču, ki ni niti angleško, niti jezikovno sprejemljivo v domovini, ampak je sredstvo sporazumevanja zgolj v okviru etnične skupnosti. Tudi pregled etničnega tiska in številne raziskave na tem področju podpirajo to trditev.

Adamičeva angleščina
in slovenščina

Opazne razlike so v odnosu in vedenju ljudi, ki so se šolali v eni deželi (kulturi) in se preselili v drugo deželo (kulturo). Zavedajo se še vedno domače kulturne in družbene ureditve, obenem pa tudi kulture gostitelja. Njihova »dvojezičnost« je funkcionalna, le redko pa doseže popolno izrazno moč v dveh jezikih. Zamenjava sistema, ki ga človek pridobi v dobi odraščanja in dozorevanja, z novimi zgradbami in besediščem, je zapletena in redkokdaj doseže stopnjo popolne ustreznosti.

Ta problem je razviden iz tega, da nematerijalni govorniki obdržijo »tuji naglas«, neradi uporabljajo idiomatične izraze, delajo vedno iste skladenjske in slovnične napake, ki odražajo drugačno zgradbeno osnovo teh jezikov. Jeziko-

slovci so te probleme natančno raziskali, niso pa še povsem preučili posameznih strukturnih omejitev.

Izobraženemu poslušalcu je ta »tujost« razvidna iz misli, semiotike in jezikovnega izražanja. Louis Adamič ni nikoli popolnoma obvladal angleščine, pa tudi slovenščine ne. To iz njegovih objavljenih del ni opazno, saj so bila temeljito popravljena; vidi pa se v njegovih rokopisih in obsežni korespondenci. Kljub temu je bil sposoben občutiti ustroj oseb, ki jih je opisoval, vendar bolj v izvirnem pisanju kot v opisanih pripovedih njegovih poznejših del.

Nabokov je pisal v nemščini, francoščini, ruščini in angleščini, vendar je v primerjavi z Josephom Conradom priznal:

»Conrad je vedel bolje od mene, kako naj ravna z že ustaljeno angleščino; jaz pa bolje poznam tisto drugo. Nikoli ni dela tako hudih spodrs-ljajev kot jaz, vendar tudi nikoli ni dosegel mojih besednih vrhov.«

Precej pogosto vprašanje priseljenjskih pisateljev:

»Kdo sem?«

je povezano z begajočim problemom ustvarjalnega izra-

(dalje na str. 5)

Sv. Ciril in kroničar
nista na počitnicah

(Nadaljevanje s str. 3)

zgodovinar-strokovnjak, sicer bomo čisto preminuli v Ameriki. Zgodi se namreč lahko, da z ukazom »napredka« bodo naše cerkve in narodni domovi porušeni, če v njih ne bo več naših ljudi z našim narodnim življenjem.

No ja, da nas počitniški dnevi preveč ne odtujijo, se njujorški Slovenci zdaj videvamo vsaj pri tkim. »pikniških mašah«, kot jih je poimenoval naš župnik o. Robert v svojem počitniškem pismu. V njem nam pove, kdaj in kje se bomo zbrali, da bomo potem tudi raj prihajali k slovenskemu sv. Cirilu na Osmo.

Prvo takšno mašo smo imeli v Mohamsic State Parku, ko nam je še župnikoval oče Richard. Čeprav je to javni park, smo našli svoj kotiček, ki je ob nedeljah postal kar slovenski. To je bilo, ko večina naših »ta mladih« še ni imela domov v takšni razpršenosti, in sobili njih otroci še otročiči. Zdaj se dobimo kar na posesti nekaterih naših: Babnik-Grom, Vodlanovi in Rolihovi.

In v tem župnikovem pismu je povedano, da se bomo 10. julija zbrali na posesti Vodlanovih, 31. julija pri Rolihovih ter 14. avgusta na Babnik-Grom posesti (sta pač soseda in ta dan bo vse njihovo naše). Med nami pa bo še oktet Suha iz Slovenskega.

Upam, da nas bodo poživeli na dan pred velikimi mašami, da bo potem slovenski sv. Ciril na Osmi živahnejši kot je zdaj v teh naših počitniških nedeljah.

Tone Osovnik

V hvaležen spomin
ob prvi obletnici smrti
drage

Ide Leban

Umrla 14. junija 1987.

Naj Ti bo Bog bogat plačnik za vse, kar si dobrega storila mnogim, ki si jih srečala v življenju. Naj Ti bo lahka ameriška zemlja.

Počivaj v miru!

Hvaležni
prijatelji

DR. JURE KOCE

O smrti dr. Korošca

Še vedno se slišijo govorice in nekdo je pred kratkim celo pisal, da dr. Korošec ni umrl naravne smrti, ampak da je bil zastrupljen. Toda da so take govorice popolnoma nepravilne in neutemeljene, bo jasno razvidno iz sledečega:

Bilo je poleti leta 1924. Dr. Korošec je sedel pri kosilu na vrtu bivše zelo popularne restavracije »Kolarac« skupaj s prijateljem Boškom Bogdanovičem, urednikom časopisa Vreme. Mlad mož pristopi k mizi in Bogdanović reče dr. Korošču:

»Dovolite, da vam predstavim svojega nečaka Miloša Sekulića, študenta medicine; uspešno je končal štiri leta, a sedaj na jesen gre v Pariz, da se bo na tamošnji univerzi specializiral za notranje bolezni.«

Ko dr. Korošec to sliši, reče Sekuliću:

»Glejte, da se boste vpisali na oddelku medicinske fakultete, ki ga vodi profesor Marcel Labbé, specialist za diabetiko. Takoj, ko boste promovirali, boste moj zdravnik, ker sem jaz diabetik.«

In tako se je tudi zgodilo. Miloš Sekulić je promoviral za doktorja medicine in je bil polnih 15 let osebni zdravnik dr. Korošca.

Dr. Korošec, tedaj predsednik senata, je umrl dne 14. decembra 1940. Največji slovenski dnevnik »Slovenec« je takoj naslednjega dne (15. decembra) med drugim poročal, da se je dr. Korošec kot mož »železne discipline« vedno ob istem času zgodaj zjutraj vstal in ga nikoli ni bilo treba buditi. Ker pa omenjenega dne ni kot po navadi vstal, je njegov osebni sluga »Dragi« (Glavinč, splošno znan in priljubljen v slovenskih krogih v Beogradu) potrkal na vrata spalnice in zaklical: »Gospod predsednik, brivec je tu.« (vsako jutro je brivec prišel ob določenem času.)

Ker ni dobil nobenega odgovora, je Dragija obšla težka slutnja; stopil je v spalno sobo in našel predsednika v globoki nezavesti. Dragi je takoj po telefonu klical tri zdravnike in sicer dr. Miloša Sekulića, dr. Nikolo Beloševiča in dr. Alek-

sandra Rajkovića. Naj dobesedno citiram, kaj »Slovenec« v zvezi s tem poroča:

»Zdravniki so poskušali vse, da bi voditelju Slovencev ohranili za narod in državo tako dragoceno življenje. Toda vsi napori so ostali brez uspeha. Zdravniki so ugotovili samo nastop smrti. To je bilo davi ob 7. uri.«

Sedaj bom pa napisal, kaj mi je dr. Sekulić osebno pripovedoval:

»Takoj mi je bilo jasno, da bodo običajni poskusi neuspešni, in hitro sem rekel obema kolegama: gospod predsednik je klinično mrtev; edina možnost, da mu rešimo življenje je, če mu damo injekcijo adrenalina direktno v srce. Oba zdravnika mi rečeta: 'Kolega, nikar tega ne storite, ker če ne uspete, bodo ljudje govorili, da smo ga ubili.' Jaz sem vztrajal in rekel: Govorim iz izkušnje, imel sem dva popolnoma identična primera in z injekcijo adrenalina sem rešil dve življenji. — Vkljub temu oba zdravnika ugovarjata: 'Dr. Korošec je ,krupna politička ličnost' (prevedeno: zelo visoka politična osebnost), mi ne smemo dati nobene možnosti, da bi se moglo govoriti, da smo ga ubili'.«

Dr. Sekulića sem poznal dobrih 40 let. Dejstvo je in to je bilo splošno znano, da je bil zdravnik dr. Korošca in kot tak tudi njegov osebni prijatelj. Naj pripomnim, da sem pred dvema letoma (1986), ko sem bil v Parizu, iz radovednosti šel na medicinsko fakulteto univerze, kjer sem ugotovil, da jev letih 1920 do 1930 profesor Marcel Labbé res predaval kot specialist za diabetiko in notranje bolezni (»diabete et maladies internes«).

Kot dolgoletni osebni zdravnik je dr. Sekulić hotel dr. Korošču samo dobro. Isto velja tudi za oba druga zdravnika. Dr. Sekulić mi je večkrat govoril, da mu je žal, da ju je poslušal. A vedel je, da sta oba kakor on prijatelja in občudovalca dr. Korošca in to je nanj vplivalo, da je opustil svojo namero dati injekcijo adrenalina dr. Korošču v srce. (Mi-

mogrede naj omenim, da so mi slovenski in avstralski zdravniki rekli, da je imel dr. Sekulić prav, to je, da bi tedaj v taki situaciji edino injekcija adrenalina v srce mogla rešiti življenje dr. Korošču.)

Da je dr. Korošec umrl naravne smrti, govori tudi okolnost, da so v kritičnem času (to je, ko je šel spat, in zjutraj, ko bi moral kot običajno vstati) bili v njegovi neposredni bližini izključno ljudje, ki so mu hoteli samo dobro. Alojzij Kralj, orožnik, Slovenec po rodu, je kot po navadi v spalni sobi pomagal dr. Korošču se sleči; tako da je on bil zadnji, ki je videl dr. Korošca še živega.

Ko »Dragi« ni zjutraj mogel zbuditi predsednika, je poleg omenjenih zdravnikov telefonično klical najprej dr. Nikolo Pavelića kot šefa kabineta predsednika senata, Veljo Jovanovića kot kabinetnega šefa v prosvetnem ministrstvu, senatorja dr. Smodeja, že prej omenjenega Boška Bogdanovića (strica dr. Sekulića), bivšega ministra Magaraševića, beograjskega urednika »Slovenca« Krošlja, beograjske

podružnice Ljubljanske zadružne banke ravnatelja Končana in predsednika Agrarne banke Barića.

Vsi so se zelo hitro odzvali telefonskemu pozivu; prišle so tudi: žena ministra dr. Kreka, žena dr. Besednjaka in nekaj usmiljenih sester z zelo spoštovano prednico Hudetovo. Vtis je bil, kot da so vsi prišli istočasno, in kot »Slovenec« poroča: »obkrožili so posteljo svojega ljubljanskega šefa in voditelja in nemo zrl v njegov premili obraz.« Torej mil obraz, kakor da spi; nobenega znaka zastrupljenja ali nasilne smrti.

Skoro prav vse gori navedene osebe sem dobro poznal in niti ena sama ni nikdar govorila, da je dr. Korošec bil umorjen ali zastrupljen.

To vse sem napisal resnici na ljubo, čeravno mi bo kdo zopet očital »srbofilstvo«. Dejstvo je, da nisem srbofob, a dejstvo je tudi, da nisem srbofil. Kot pravnik skušam biti objektivni, držč se principa: »Amicus Plato, sed magis amica veritas.«

Svobodna Slovenija
26. maja 1988

Evropske korenine v ameriškem leposlovju

(Nadaljevanje s str. 4)

žanja, ki ga omejujeta:

a) zgradba miselnega vzorca v izvorni kulturi in

b) omejitve besedišča in strukturnih odtenkov v novo pridobljenem jeziku.

Samo pisatelji z zelo izostrenim čutom se popolnoma zavedajo vseh težav, ki presegajo pogovorno spretnost in običajno sposobnost sporazumevanja.

Ali je Czesław Miłosz poljski ali poljsko-litvanski, ameriški ali poljsko-ameriški pesnik? Miłosz piše poezijo v poljščini, Ciardi pa je pisal v angleščini. Po vsebini sta oba nosilca kulturnih prenosov med starim in novim svetom; Miłosz, ki ima svoje korenine v poljski Litvi, Ciardi pa, preko rodnega Bostona, na Siciliji.

Zapletene kulturne povezave

Iz tega vidika naslov antologije *Naši na tujih tleh* ustreza le nekaterim slovenskim pisateljem v Združenih državah in Kanadi, ne pa tudi tistim, ki so se rodili in odrasli v teh dveh državah ter ju nimajo za »tují«. Prav tako je vprašljivo, če je naslov sprejemljiv za številne pisatelje, ki so novo deželo sprejeli za svoj novi dom. Pogled na kulturne povezave v prekooceanskem okviru je mnogo bolj zapleten, kot bi lahko izrazile poenostavljene oznake.

Blejwas opozarja na nasprotje med Miłoszem, poljsko-litvanskim avtorjem, in ameriškimi Poljaki. Pravilno ugotavlja, da so Miłoszeva poezija in izkušnje poljske, včasih celo ameriške, vendar ne odražajo izkušenj velike večine ameriških Poljakov v Združenih državah.

Na konferenci v Duluthu leta 1978 so pozvali Johna Ci-

ardija, naj pojasni, ali je njegova poezija ameriška ali italijansko-ameriška, glede na to, da piše v angleščini. Včasih lahko bežno opazimo njegove »italijanske povezave«. Jerre Mongione, ki velja za italijansko-ameriškega pisatelja, je ameriški pisatelj, ki piše v angleščini, misli ameriško, njegova »domača« italijanščina pa mu omogoča sporazumevanje s preprostim besediščem.

Ferdinando Alfonsi deli italijansko-ameriške pesnike na tiste, ki so prišli naravnost iz Italije, in na italijansko-ameriške pesnike poznejših generacij, ki so po njegovi interpretaciji:

»... največji del italijansko-ameriških pesnikov druge in tretje generacije je tako popolnoma prilagojen, da se njihove teme in načini izražanja bistveno ne razlikujejo od tem in načinov izražanja »ameriških« pesnikov.

Izraz »prilagoditev« lahko ustreza skupini, ne pa posameznikom, ki so se rodili in odrasli v Združenih državah in se jim ni bilo treba delno ali popolno prilagajati, saj so Američani že po rodu in vzgoji. Podobna razdelitev je tudi v pregledu italijansko-ameriškega romana. Treba je poudariti, da niti Alfonsi v italijansko-ameriški niti Petričeva v slovensko ameriški antologiji izrecno ne omenjata, v katerem jeziku so pisatelji prvotno pisali.

Ta pregled nima namena vrednotiti, hvaliti ali obsojati. Nakazuje samo osnovni problem, ki presega besedišče in skladno jezika, vidike kulturnih stikov ali prenosov. Obsega vprašanja, kako se kultura in družba ohranjata, in kako se zamenjujejo nekatere sesta-

vine posameznikovega psihološkega in družbenega ustroja pri uvajanju nečesa novega in dotlej tujega; najprej je novo besedišče, ki je vezano na tujo zgradbo, potem postopno spreminjanje in prilagajanje zgradbe, da se vključijo nove sestavine, ki ne sodijo v stare zgradbene vzorce.

Miłosz je poljski pesnik, ki živi v Združenih državah. Ciardi je ameriški pesnik, ki včasih omenja svoje izkušnje z etnično skupnostjo. Kategorije pisateljev in spremembe v njihovem pisanju obsegajo »tuje pisatelje«, ki še vedno pišejo v tujem jeziku o izkušnjah tujih dežel (Frank Bükvič je primer slovensko-ameriškega pisatelja), v tujini rojene pisatelje, ki se ukvarjajo z ameriškimi izkušnjami in pišejo v angleščini (Louis Adamič, Joseph Conrad), v jeziku svoje mladosti (Czesław Miłosz, Isaac Bashevis Singer, Ivan Zorman) ali v obeh (Vladimir Nabokov, Ted Kramolc, Ivan Jontez); John Ciardi, Jerre Mangione, Mary Prosen itd. pa so rojeni in vzgojeni v Ameriki in obravnavajo etnične teme.

Nobelovec Isaac Bashevis Singer še po 50 letih bivanja v Združenih državah piše v jidišu. Njegovo pisanje izraža doživljanje dveh svetov in povezavo med njima; svet vzhodnoevropskih Židov doma in v Združenih državah, gre pa za edinstveno in hkrati vsestransko človeško doživetje.

Proces spreminjanja in proces kulturnega genocida

Analize teh sprememb se pogosto osredotočajo samo na jezik, najsi gre za besedišče, govorne vzorce ali procese sporazumevanja. Preoblikovalni proces je na zunaj razviden iz vsote simboličnih izrazov, ki odsevajo obstojnost »globinske zgradbe« in le delno pridejo na površino v homogenem in nehomogenem jeziku, v sociolingvistični zapletenosti medjezikovnih vplivov. Še nadalje je treba preučevati generacijske spremembe, prehajanje od zgradbenih omejitev in besedišča priseljencev k novemu sistemu, ki ga ustvarjajo v Ameriki rojeni potomci.

Rudolf Filipović v svoji študiji *Teorija jezika v kontaktu* opisuje tri generacije priseljencev in njihovo »dvojezičnost«; pravi, da je prva generacija prinesla s seboj »krajevno narečje«, druga, rojena v ZDA, je večinoma dvojezična, ker se šola v angleščini, tretja pa je redkokdaj dvojezična.

Ta poenostavljena tipologija prikriva naravo priseljeniške dvojezičnosti, ki je le redko popolna, ostaja pa funkcionalna, a nekoliko omejena na osnovno besedišče in stavčno zgradbo, tudi kadar nanjo ne vpliva narečje domačega govora priseljencev, rojenih na tujem. Razprava o dvojezičnosti je le delno povezana z našo temo, kajti udeleženec je lahko eno — ali večjezičen, lahko je govorec angleščine ali pa ne.

Pomembno je, da procesa kulturnega spreminjanja v gostiteljski družbi ni mogoče pri-

(dalje na str. 6)

ŽUPNIJSKA HRANILNICA in POSOJILNICA "SLOVENIJA"

Vam nudi razne finančne usluge: Posojila za hiše, avtomobile, potovanja, študij itd. Vaši prihranki pa se obrestujejo po najvišji možni stopnji.

POSLUŽITE SE NAŠE SLOVENSKE FINANČNE USTANOVE!

URADNE URE

na 618 Manning Ave. Toronto	Tel.: 531-8475
Torek — sreda	10 a.m. — 3 p.m.
Četrtek — petek	10 a.m. — 8 p.m.
Sobota	10 a.m. — 1 p.m.
na 739 Brown's Line, Toronto	Tel.: 255-1742
Torek — sreda	10 a.m. — 3 p.m.
Četrtek — petek	12. p.m. — 8 p.m.
Sobota	10 a.m. — 1 p.m.
v Hamiltonu pri sv. Gregoriju Velikem	Tel.: 561-9952
Vsak petek od 4h do 8h zvečer.	

KOLEDAR PRIREDITEV

JUNIJ

18., 19. — Tabor DSPB Cleveland poda spominsko proslavo za vse pobite slov. domobran- ce in vse žrtve komunistične revolucije, na Orlovem vrhu Slovenske pristave.

26. — S.K.D. Triglav, Milwaukee, priredi piknik v svo- jem Parku

JULIJ

2., 3. in 4. — Pristavski dne- vi, na Slov. pristavi.

10. — Misijonska Znamkar- ska Akcija ima svoj letni piknik na Slovenski pristavi. Sv. maša ob 12. uri.

15., 16., 17. — Poletni festi- val pri Sv. Vidu.

24. — Misijonski piknik v Tri- glavskem parku, Milwaukee.

30. — Balinarski krožek Slo- venske pristave priredi piknik na Slov. pristavi.

31. — Slov. šola pri Sv. Vidu priredi piknik na Slovenski pristavi.

AVGUST

7. — Dan upokojencev na Slo- venski pristavi.

14. — S.K.D. Triglav, Mil- waukee, priredi piknik v svo- jem Parku.

17. — Federacija slov. upoko- jenskih klubov prireja piknik na farmi SNPJ na Heath Rd. v Kirtlandu. Igra Krivec orke- ster.

20. — Folklorna plesna skupi- na Kres nastopa na Slov. pri- stavi. Po nastopu igrajo za ples in zabavo Dušan Maršiče- vi Veseli Slovenci.

27. — Pevski zbor Gallus s Koroške ima koncert v Slov. domu na St. Clair Ave. Pričetek ob 7.30 zv.

28. — Belokranjski klub pri- redi piknik na Slovenski pri- stavi. Igra Tony Klepec orke- ster.

28. — Društvo DSPB Cle- veland priredi romanje v Frank, Ohio.

28. — Slovenski dom na Holmes Ave. priredi letno »Povratak domov« prireditvev.

SEPTEMBER

10. — Fantje na vasi prirede vsakoletni celovečerni kon- cert, v SND na St. Clair Ave. Igra ansambel Veseli Slovenci.

18. — Vinska trgatev na Slo- venski pristavi.

25. — Oltarno društvo pri Sv. Vidu priredi vsakoletno kosilo v avditoriju pri Sv. Vidu.

25. — S.K.D. Triglav, Mil- waukee, priredi Vinsko trgatev v svojem Parku

OKTOBER

15. — Tabor DSPB Cleveland priredi svoj jesenski družabni večer v Slov. domu na Holmes Ave. Igra Veseli Slovenci.

23. — Slomškov krožek pri- redi vsakoletno kosilo v avdi- toriju pri Sv. Vidu.

23. — Občni zbor Slovenske pristave, na Slov. pristavi.

23. — Slovenian National Art Guild praznuje 15-letnico v SDD na Recher Ave.

29. — Štajerski klub prire- di Martinovanje v Slov. nar. domu na St. Clair Ave. Priče- tek ob 7h zv. Igrajo Veseli Slovenci.

29. — Slovenski dom na Holmes Ave. priredi večerjo.

NOVEMBER

6. — Slovensko ameriški kulturni svet priredi »Sloven- ski večer« v SND na St. Clair Ave. Počlaščen bo sodnik Au- gust Pryatel.

12. — Pevski zbor Jadran pri- redi jesenski koncert, združen z večerjo in plesom, v SND na Waterloo Rd. Igra Joey Tom- sick orkester.

12. — Belokranjski klub pri- redi martinovanje v SND na St. Clair Ave. Pričetek ob 6.30 zv. Igra Tony Klepec orkester.

13. — Slov. mladinski zbor Kr. 2 SNPJ praznuje 50- letnico s prireditvijo v SDD na Recher Ave.

25. — Slovenski dom na Holmes Ave. priredi Zahvalni dan večerjo. Igra Johnny Vad- nal orkester.

DECEMBER

4. — Pevski zbor Glasbena Matica priredi božično večerjo s koncertom in plesom v SND na St. Clair Ave.

4. — S.K.D. Triglav, Milwau- kee, priredi Miklavževanje.

Evropske korenine

(Nadaljevanje s str. 5)

merjati z eno — ali večjezični- mi posamezniki na večjezikov- nih ozemljih, kot sta Koroška ali obmejno področje v Italiji, kjer je vrednost struktur veza- na na ohranjanje jezika, pri- sotna pa je tudi hierarhija jezi- kov. Procesu družbene in kul- turne prilagoditve novi domo- vini lahko postavimo nasproti ohranjanje kulture na večkul- turnih področjih v Evropi. Tako slovenski govorci, pisa- telji in kulturni delavci z večje- zičnih področij Trsta, Gorice in Koroške delujejo v okviru bistveno drugačnih struktur- nih omejitev, kot pa pisatelji, govorci in kulturni delavci iz Združenih držav, torej iz oko- lja, kjer prevladujejo angleški jezik, kultura in družbeni si- stem. Kar je za ene naraven proces spreminjanja, je za druge proces kulturnega geno- cida.

Czeslaw Milosz je primer pesnika v angleško govorečem svetu, v družbenokulturnem sistemu, ki se bistveno razliku- je od »domačega kulturnega

področja«, prav tako pa tudi od bivanja v etnično strnjeni skupnosti v Združenih drža- vah, s katero ima nobelovec le malo skupnega.

V deželi dokončne naselitve prevladajo komunikativni vi- diki jezika, dvojezičnost pa, kot zgovorno pravi Kenneth G. Wilson:

»... v sedanji obliki, ki se je razvila v zadnjih letih, obsoja črnice in špansko govoreče, ki vsaj približno ne obvladajo standardne angleščine, na dru- gorazredne državljane.«

Zanimivo bi bilo raziskati, kako so se spremenili ameriški izseljenci, kot sta Ezra Pound in James Baldwin, ki sta še po desetletjih »življenja v tujini« pisala v angleščini. Prav tako zanimiva bi bila tudi analiza jezika povratnikov. Andrej Kobal v svoji avtobiografiji priznava, da je imel težave s slovenščino, potem ko je več desetletij preživel v Združenih državah. Pozornost zaslužijo tudi izkušnje Janka Roglja, Ane Praček-Krasne in Vatro- slava Grilla.

Kulturni stiki v preocean- skem prostoru so sestavljeni iz stikov med ljudmi. Kulturni in jezikovni elementi brez ljudi ne obstajajo več. Ljudje torej, tvorci in nosilci zgradbenih si- stemov in njihovih sestavin, uporabljajo v preobrazbenem procesu svojo sposobnost ohranitve. V okviru tega sesto- ji tipologija nosilcev iz stopenj zgradbenih omejitev zaradi »domače kulture« znotraj kul- turne celote novega sveta. Pro- storsko in časovno stopnjo je treba raziskati ne samo zaradi jezikovnih sestavin in besediš- čnih sprememb, ampak tudi zaradi celotnega sistema živ- ljenjskega prostora.

Jerre Mangione v svojem nedavnem pregledu pravi:

»Amerika je etnično najbolj raznolik narod na svetu, pa vseeno so ameriški literarni kritiki, ki niso spoznali, da je etnično pisanje per se edinstve- na in pomembna sestavina ameriške književnosti, prezrli dela avtorjev, ki pišejo o svo- jem etničnem ozadju.«

Mangione nadalje poudar- ja, da:

»Pomen romana, novele ali pesmi ni v tem, da govori o Italijanih ali ameriških Italija- nih, ampak v tem, da ima vse- stranski pomen, ki bo zanimiv za bralce vseh okolij.«

Preoceanski most omo- goča razgibanost kulturnih sti- kov med predstavniki, da upo- rabimo Giddensov izraz, pri čemer so dejavniki tvorci in nosilci lastnosti, s katerimi bo- gatijo večkulturno podobo so- dobnih Združenih držav. Mi- losz in Nabokov, Adamič in Singer, Prosenova in Mangio- ne so prepoznavni, ugledni udeleženci v procesu in zaslu- žijo posebno pozornost kot so- ustvarjalci v prevladujočem toku ameriške književnosti.

(Konec)

Cerkev Svete Marije na Vitovljah

Pod obronki Trnovskega gozda se med Osekom in Šem- pasom dviga grič (605 m), na katerem stoji cerkva Svete Marije, ena najstarejših božje- potnih cerkv na Slovenskem.

Prve naselbine najdemo v teh krajih že v prazgodovinski dobi, saj je sončna Vipavska dolina že sama na sebi vabila, da so se ljudje tukaj naselili.

Marijina cerkev na Vitov- ljah je prvič omenjena leta 1361. Iz časa vladanja goriške- ga grofa Leonharda, ki je leta 1445 dal sezidati cerkev v Logu pri Vipavi, pa vemo, da je bila dana v najem »planina pri Lokvah nad cerkvijo naše ljube Gospe na Vitovljah«.

Kdaj točno je bila omenjena cerkev sezidana, ni znano. Zelo verjetno se je to zgodilo v začetku 14. stol., ko so se v na- ših krajih vrstile vsakovrstne nesreče in so se ljudje zato še bolj zatekali k Materi božji za pomoč. Ob cerkvi Svete Mari- je na Vitovljah je bil, kot po mnogih drugih krajih, v tur- ških časih tabor, kamor so se ljudje zatekali pred Turki.

Glavni praznik ali shod se pri tej cerkvi obhaja na Binko- šti, tj. na dan, ko je bila cerkev posvečena. Ob tej priložnosti so se ob Vitovski Mariji zbira- le množice, ki so sem prihajale z Goriškega, s Krasa in Trnov- ske planote. Na grič se je ljud- stvo povzpelo v procesiji; ta navada se je ohranila do da- nes.

Prvotna cerkev na Vitov- skem griču je bila verjetno samo preprosta kapela. V za- četku 16. stol. najdemo v nje- nem glavnem oltarju rezbar- sko upodobitev treh božjih oseb, ki kronajo Marijo. Po- sebnost te upodobitve je v tem, da je tudi Sveti Duh pri- kazan v človeški podobi in to- rej ne v podobi goloba. Tako je ostalo do srede 18. stol., ko so na izrecno zahtevo nadško- fa Attems tretjo božjo osebo spet prikazali v tradicionalni obliki.

V drugi polovici 16. stol. se je, kot drugod po Evropi, tudi v slovenskih deželah pojavil protestantizem, ki pa med ljudstvom prav zavoljo njego- ve globoke vdanosti Mariji ni pognal globljih korenin. Prav v tem času so tudi nastale nove božje poti, npr. Sv. gora, ki se

je ljudstvu že takoj v začetku izredno priljubila.

Tudi cerkev na Vitovljah so ljudje radi obiskovali, tako da so jo v 17. stol. celo povečali. Velike zasluge za obnovitev te romarske cerkve ima črniški župnik Anton Nussi, ki je žup- nikoval v Črničah od leta 1714 do 1755.

Ko je po smrti cesarice Ma- rije Terezije zavladał Jožef II. so, kot znano, nastale tako imenovane »jožefinske reforme«, ki so s posebno ostrimi ukrepi udarile prav po božjih poteh. Mnogo teh je bilo uki- njenih, tudi pri nas na Gori- škem; med temi je bila tudi Sv. gora. Za Vitovlje iz teh časov ni podrobnih podatkov; drži pa, da se je leta 1872 tukaj vr- šila procesija, v kateri je bilo 5.000 oseb. To množično ro- manje je bilo v zvezi s tkim. »Pijevimi procesijami«, pri katerih so verniki molili za Cerkev in za papeža Pija IX., ki se je po zasedbi Rima s strani italijanske države umaknil v Vatikan.

Da se vrnemo k Vitovski cerkvi, je treba še povedati, da je ta že od začetka bila podru- žnica črniške fare, ki je bila samostojna župnija že leta 1518. Ko so leta 1935 ustano- vili župnijo v Oseku, so Vitov- lje pripadle tej fari.

V Oseku je od leta 1901 de- loval vikar in kasneje župnik France Frank. Ta je cerkev na Vitovljah precej prenovil. Prišla je nato prva svetovna vojna, med katero pa je cerkev ostala nepoškodovana, odpe- ljali so le dva zvonova. Večjo škodo je cerkev na Vitovljah utrpela v drugi svetovni vojni. Nepoškodovani so ostali le kip Brezmadežnega Srca Marijine- ga, veliki stenski križ in zvono- vi. Nekaj poškodovanih kipov iz skupine Marijinega krona- nja je prevzel v oskrbo Goriški muzej.

Ko so se po zadnji vojni raz- mere spet nekoliko uredile, je ljudstvo izrazilo željo, da bi se cerkev na Vitovljah obnovila. Tako so leta 1966 začeli z de- lom. Načrt za obnovitev je na- pravil Janez Suhadolc, dela pa je izvedlo obrtno podjetje Se- žana. Mnogo so pomagali tudi domačini s prostovoljnimi de- lom.

(dalje na str. 8)

**Za zanesljivost in stvarnost cen
pri "kupovanju" ali prodaji
Vašega rabljenega avtomobila
se Vam priporoča
slovenski rojak**

Frank Tominc lastnik

CITY MOTORS

5413 St. Clair Ave.

tel. 881-2388

Cerkev je tolerirana, ne pa tudi spoštovana

Danes nadaljujemo in končamo intervju, ki ga je imel teolog dr. Anton Stres s sodelavcem »Teleksa« Jankom Lorencijem.

Pred leti ste rekli, da je cerkev pri nas samo tolerirana, ne pa tudi spoštovana. Ali pri izjavi ostajate in kaj pravzaprav pomeni?

Izjava v bistvu še vedno drži. Pomeni pa tole: beseda »toleriran« običajno pomeni, da nekaj dopuščam, čeprav si želim, da ne bi bilo tako. Toleriramo npr. onesnaženost zraka, vode... V tem smislu je izraz »toleriranje« nesprijemljivo.

Dokler je marksizem uradna ideologija in kot sestavni del svoje ideologije sprejema ateizem, tako dolgo bo nasprotni nazor bolj ali manj, po sili razmer, samo toleriran, nikoli pa ne bo enakopraven v tem smislu, da bi rekli: eni so taki, drugi drugačni. In večno bo tako ostalo in prav je, da bo tako ostalo — prav je, da smo različni. Samo tam, kjer je različenost — se pravi pluralizem v družbi — resnično sprejeta, beseda »tolerirati« izgubi slabšalen prizvok in pomeni tudi spoštovanje.

Ali to pejorativno toleriranje izvira iz tega, da je ideologija v realsocialističnih državah po svoje religiozna?

Gotovo, ker glede razvoja človeštva prisega na eno samo možno resnico in drugih ne trpi. Priznati pa moramo, da je v tem smislu, na religioznem področju seveda, nestrpnost tudi krščanstvo. Danes je v zadregi do drugih verstev; po eni strani ve, da nestrpnost do njih ne vodi nikamor, po drugi strani pa vendarle ne more reči, da so vse vere enake oz. da je čisto vseeno, kaj je kdo — potem postane vprašljivo, kaj je ona sama.

In kje je rešitev?

V tem, da krščanstvo gradi na svobodi vesti. Vsak človek je dolžan ravnati po svoji vesti. Tudi v najbolj zadržanih časih, v srednjem veku, so teologi učili, da človek, ki po svoji pameti kljub vsemu iskanju in krčevitemu prizadevanju pride do spoznanja, da krščanstvo ni resnično, ne sme biti kristjan. Zadnja odloča vendarle svobodna vest. S teorijo svobode vesti — kakorkoli že so jo v praksi teptali — se krščanstvo vendarle rešuje nestrpnosti do drugih ver. Pri marksizmu te teorije o svobodi vesti ni zaslediti.

Obenem pa cerkev ob tem načelnem spoštovanju svobode vesti upa, pričakuje in tako tudi deluje, da bo posameznik vendarle sprejel krščanstvo.

Seveda. Vendar svobodno, ne z nasiljem.

Ali sedanja moralna kriza avtomatično povečuje privlačnost vere oz. cerkve?

Ljudje pričakujejo, da bo

cerkev kaj napravila. Razmeroma pogosti so pozivi: dajte še vi kaj napraviti, pomagajte. To je razumljivo. Z moralno krizo se je pri nas dokončno zlomilo neko dolgo vzdrževano stališče — to, da osebno, notranje spreobračanje ni odločilno za spremembo zunanjih struktur. Veljalo je pričakovanje: če bomo spremenili npr. lastninske odnose, se bodo spremenili tudi ljudje, nehali bodo biti sebični. To je eden izmed razlogov, zaradi katerih klasični marksizem ni imel posluha za moralo v smislu osebne vesti, osebne odločnosti, osebne iskrenosti, notranjega spreobračanja — ta vidik je bil, milo rečeno, zapostavljen.

Zdaj se kaže da brez notranje moralne drže vsakega posameznika, brez nekih temeljnih osebnih vrednot in tudi odgovornosti (pred kom — pred Bogom, pred drugimi ljudmi, pred zgodovino?) ne moremo. Ni dovolj spreminjati samo na zunaj, strukturno, treba je spreminjati tudi človeka. Človek ni avtomatično boljši, če ga postavimo v boljše življenjske razmere. Tu krščanstvo s svojim razpoložljivim duhovnim arzenalom gotovo marsikaj ponuja.

V tem pogledu je krščanstvo utilitaristično? Ljudi hoče delati bolj moralne, bolj pošteno...

Krščanstvo ni samo morala, vendar je morala za krščanstvo preizkusni kamen. Kdor v življenju ne jemlje resno posledic, ki jih zahteva krščanska vera, se krščanstvu izneverja. To izhaja iz krščanskega evangelija. Vera brez dejanj je mrtva... Teh resnic je mnogo... tudi v stari zavezi so preroki strašno bičali religioznost, ki je trpela izkoriščanje, zapostavljanje »sirot, vdov, tujcev«, kot so to imenovali.

Ali lahko rečemo, da ima slovenska cerkev v tem trenutku moralno avtoriteto, da je nekakšen sinonim za moralnost?

Mislím, da je to bolj zahteva, pričakovanje, kot pa neko oprijemljivo dejstvo. Mislím pa tudi, da cerkev ima moralni kapital, že zato, ker so mnogi njeni člani desetletja, pogosto tudi za dokaj visoko ceno družbenega statusa, vztrajali in živeli po svojem prepričanju.

Bi lahko rekli — tu boste gotovo lahko povedali samo svoje občutke — da so verniki na splošno bolj moralni kot pa neverujoči?

To dokaj pogosto vprašanje me dostikrat spravi v nejevoljo. Nekoliko nekorektno in netaktno se mi zdi sploh govoriti o tem, kdo je bolj in kdo manj moralen. To je tudi popolnoma nemogoče. In moralnost niti ni samo v tem, kaj človek naredi na zunaj. Vzemimo primer: nekdo je vernik in bi moral biti bolj moralen, pa ima morda nemogoč zna-

čaj; morda je zrasel v nemogočih razmerah, iskreno se trudi, da bi se izboljšal, a zaman. Drugi, ki ni veren, je imel normalno vzgojo, je posrečen značaj, ima že po značaju čuteče srce, je nesebičen, vse mu gre od rok... Kateri je boljši?

Težko je reči. Eden se morda bolj trudi. Drugi se morda sploh ne zaveda, da je dober, se mu niti ne samo zdi potrebno, da bi se za to trudil. Prvi se lahko zelo trudi, pa se mu ne posreči in doživlja nemoč svojega lastnega krščanstva... Zato so to res zelo kočljiva vprašanja. Trditi tu nekaj na splošno, se mi zdi nemogoče... Po evangeliju pa bi seveda morali biti kristjani »luč sveta in sol zemlje«. Toda če pogledamo v zgodovino, vidimo določeno nemoč krščanstva v zahodni civilizaciji, in vidimo, da se je zgodilo in se še dogaja tudi marsikaj dobrega. Za to, kar imamo, se imamo zahvaliti zahodni civilizaciji, ki je oblikovala krščanstvo. Toda bile so tudi vojne...

Skratka, morala je v končni posledici stvar vsakega posameznika?

Zdi se mi, da morala nikoli ne bi smela biti propagandni material, češ, bodi vernik, pa boš boljši... To je skrito v vesti vsakega posameznika. Zato pravimo, da o ljudeh lahko sodi samo Bog.

Rekli ste, da verniki pri nas še vedno bolj ali manj živijo na dveh ravneh, na zasebni in javni. Ker so kot verniki izričnjeni iz javnosti, zbuja to v njih občutke razklanosti.

To je po moje zelo škodljivo za narodni značaj: nenehno moraš imeti dva obraza. Ne more biti zdravo, če morajo ljudje v srcu misliti eno, navzven pa delati drugo. Toda ta dvojnost ni omejena samo na vero in je samo primer splošne, gotovo zelo nezdrave družbene klime. Po drugi strani se to ozračje zadnje čase vendarle spreminja (če se v Ljubljani, pa to še ne pomeni, da se tudi v vsaki vasi), in dejstvo, da so lahko ljudje bolj iskreni, bolj neposredni, je edina možna ozdravitev.

Sektašenja je torej manj?

Rečem lahko vsaj to, da ima manj vidne podpore od zgoraj. In v tem vidim smisel dejanj, kot je npr. voščilo za božič, pogovori, končno tudi ta v Teleksu. Nastaja novo ozračje, vera ni več tabu. V nekem okolju postane normalno, da eni so, drugi pa niso verni. Kar je normalno, ni treba skrivati. V tem vidim znanilce in pospeševalce zdravih odnosov.

Eden najbolj otipljivih dokazov, da verniki v javnem življenju niso povsem enakopravni, je določilo, da ne morejo biti člani ZK. Vendar se počasi spreminja tudi odnos do tega vprašanja. O tem so razpravljali tudi na zadnji konferenci ZKS, kjer je bilo naravnost rečeno, da bi bilo treba to določilo odpraviti.

Da. Vendar pa rešitev verjetno ni v tej smeri, ampak v tem, da ZK zares ne bi bila več partija, ki bi komandirala vse, ki bi imela monopol, temveč

da bi res prišlo do ločitve partije in države. Rešitev ni v tem, da bi lahko verniki stopali v ZK, ampak v tem, da bi lahko vsi ljudje enakopravno sodelovali pri oblikovanju našega družbenega življenja.

Mislím, da komunisti imajo pravico biti neverni, če to hočejo. Te pravice jim ne bi jemal. Tudi nimam pravice zahtevati, da to ne smejo biti in da morajo sprejemati verne ljudi v ZK. Če hočejo, naj pri tem določilo vztrajajo — dokler nihče drug, ki misli o kakršnihkoli civilnih in političnih svoboščinah drugače, zaradi tega ni prikrajšan.

Morda bi bila odprava takega določila predvsem v interesu partije same, dokaz njene modrosti in zorenja in navsezadnje tudi sredstvo, da se reši nevarnosti biološkega odmiranja... Večkrat ste že rekli, da naj bo vera osebna, ne pa tudi zasebna stvar. Kaj to pomeni?

V krščanskem nauku daje mo veliko na pojem oseba. Ta personalizem se je na začetku stoletja razvil kot reakcija na dve skrajnosti: na liberalni individualizem z začetka industrijske revolucije in na kolektivizem kot poudarjanje skupnosti na škodo posameznika. Pojem oseba naj bi torej poudarjal človeka kot posameznika, njegovo nedotakljivost, nedotakljivost njegove svobode, vesti itd., hkrati pa naj bi pomenil tudi njegovo odgovornost kot družbenega bitja za druge. Skratka, pojem osebe poudarja, da se je treba izogniti obema skrajnostma: prevelikemu poudarjanju posameznika na škodo občestva in obratno.

Če rečemo, da je človek osebno, ne pa zasebno bitje, to pomeni, da živi po svoji vesti, ima svojo vero, ki pa je ni treba skrivati v zasebno življenje. Delitev na javno in zasebno življenje je tukaj nesprijemljiva. To naj bi omenili tudi v ustavi, da se ne bo zdelo, kot da je vera intimna stvar v smislu takega hobija, ki nikogar nič ne briga. Neki naš politik je svojčas rekel: vera kot intimna zadeva nas ne moti. To je premalo! Marsikaj nas ne moti — če se ga npr. kdo zvečer doma napije. S to stopnjo sprejemanja vernosti ne moremo biti zadovoljni. S to izjavo je bilo mišljeno torej to. Poudarek je na osebi.

Ali mora biti teolog veren?

Strogo načelno to mogoče ni potrebno. Naj najdem kako primerjavo. Nekdo je lahko odličen egiptolog, pa ni Egiptčan. Ne, to ni dobra primerjava. Morda tako: ali je lahko dober glasbeni kritik nekdo, ki nima posluha? Umetnostni zgodovinar, ki nima nobenega umetniškega čuta? Načelno torej si lahko teolog, pa nisi veren, če se omejuješ na golo teorijo. Praktično pa je to težko izvedljivo.

Se pravi, da ste verni?

Veren sem.

Pa živite s kakšnimi verskimi dvomi? Je to nekaj, kar je za vernika normalno?

Seveda je. Treba pa je pa-

metno opredeliti te pojme. Ko sem se, še zelo mlad, odločil za duhovništvo, sem si postavil načelo: biti moram poskusna žival. Nekatera pereča vprašanja, ki se postavljajo človeku danes, moram preizkusiti in preboleti na lastni koži. Na vprašanja si moramo odgovoriti, ne pa se jim izogibati.

Pavel v svojih pismih pravi: Grki, filozofi iščejo modrost. Grški filozofi bi torej radi pametno, filozofsko izdelano, visoko logično krščanstvo. Judje iščejo znamenja, mi pa o znanjamo Kristusa križanega, poganom nespamet in Judom pohujšanja. Za Jude je torej popolnoma noro, da bi se Bog učlovečil, to je zanje nesprijemljivo. Skratka, kristjani so se že od tistega trenutka soočali s svetom kot z nečim, kjer jim ni lahko. Nekatere vrednote, ki jih je živelo njihovo okolje, so bile v nasprotju z njihovimi vrednotami.

Človek pa je družbeno bitje in ima okolje nanj velikanski vpliv. Zato je gotovo, da mora v današnjem civiliziranem okolju, kjer se srečuje z mnogimi ljudmi, ki mislijo drugače, na nekatera vprašanja tega okolja odgovarjati, ker ga to okolje pač izziva. V tem smislu se človeku nenehoma zastavljajo vedno nova vprašanja, tudi taka, na katera ne zna odgovoriti, vsaj trenutno ne.

Vera torej ni mirna posest, trdno, mirno prepričanje v svoj prav. Vera se vedno ukvarja s temi večnimi vprašanji in jaz je ne doživljam kot mirno spokojnost, ampak kot odkrivanje, poglobljanje, po svoje iskanje.

Ne strinjam se, da je vera tolažba, kot pravijo včasih. V nekem smislu seveda je. (To so besede, ki jih lahko razumeš prav ali narobe.) Vera je po svoje gotovo tolažba v tem smislu, da človek najde v njej smisel svojega življenja, vidi, da ni naključje, da smo na tem svetu itd. Po drugi strani pa je spet res, da so nekatera vprašanja do konca pereča samo v veri: to je predvsem vprašanje zla, to večno vprašanje. Za nekoga, ki pravi, da Boga ni, po moje ni problem, da je na tem svetu veliko zla, hudobije, hudega. Če pa vernik veruje, da je Bog vsemogočen, da je dober, svet pa je vendarle tak, kakršen je, potem je seveda pred problemom.

Vsi vemo, da je vprašanje zla že marsikoga odvrnilo od vere ali pa mu je bilo v opravičilo za nevero. To je za vernega človeka gotovo eno najbolj žgočih vprašanj. Vera po eni strani morda res tolaži, po drugi strani pa vrta in skeli z vprašanji. To so verska vprašanja, ki so vedno odprta, na katera je treba vedno odgovarjati — predvsem pa še vedno odločati.

(KONEC)

Amerika in Amerikanci

Rev. J.M. Trunk

Minnesota (nadaljevanje)

Brockway: Rev. John Trobec mi piše: »Naša župnija sv. Štefana je izmed najstarejših slovenskih naselbin v Ameriki. Prvi naši rojaki so se priselili sem že l. 1865 in 1866. Bilo jih je sedem; eden je še živ. Doma so iz Gorij, Dovjega in okolice Bleda. Zdaj jih je do 70 družin. Trdo so delali in varčevali, da so zmagali; zato pa imajo zdaj lepo urejene kmetije, prostorne hiše in dosti premoženja.

L. 1871, drugo nedeljo po Veliki noči, je bila prva sveta maša v leseni iz hlodov postavljeni cerkvi sv. Štefana. Blagoslovil jo je tedanji čast. gosp. misijonar Ignac Tomazin. Dne 24. oktobra 1904 je mil. g. škof Jakob Trobec blagoslovil novo iz opeke zidano cerkev. Stala je z opravo vred blizu 25.000 dolarjev. Opremljena je z vsem potrebnim; ima 3 oltarje, spovednice, 4 zvonove, parno kurjavo in kapelico v pritličju, kjer se pozimi tudi mašuje. Skoro vsi župljani so pridno pomagali pri zidanju in tudi gmotno; imamo samo še 600 dolarjev dolga. Seve, tudi drugi dobrotniki nas niso pozabili, pred vsem mil. g. škof Trobec iz St. Clouda, ki je komaj štiri ure oddaljen. Če Bog da, dobimo kmalu tudi nove orgle, kar nam bo še posebno veselje in ponos.

Duhovniki, ki so obiskovali naselbino sv. Štefana, so sledeči: Preč. gg. Franc Pirc, Josip Buh, P. Severin Gros, Ivan Pavlin, P. Roman Homar, P. Ciril Zupan, P. Vincent Šiffrer, Ignac Tomazin in P. Simon Lampe. Stalni župniki so bili: Preč. gg. Ignac Tomazin, od 1. junija 1894 do 1. maja

1895; Mihael Tušek, od 16. julija 1896 do 1. decembra 1897; Josip Knafelc, od 1. decembra 1897 do 4. decembra 1901 in Ivan Trobec, od 7. decembra 1901 nadalje.

Deca zahaja v javno šolo, a ima pouk tudi v slovenščini. Vsak otrok razume svoj materin jezik, in staro in mlado je ponosno na svojo staro, mnogim nepoznano slovensko domovino.

Poleg štirih cerkvenih društev imamo še društvo katoliških borštarnjev.

Naša naselbina napreduje izvrstno tudi v duševnem oziru. Dokaz temu je to, da je bilo od 15. junija 1911 do 15. junija 1912 v cerkvi 10.235 sv. obhajil. Malo nas je, a smo dobri in vneti katoličani!

Novo mašo je obhajalo pri nas dozdej 6 gospodov, namreč č.č. gg. Simon Lampe, Roman Homar, Matija Bilban, Mihael Tušek, France Ažbe ter naš domačin, tukaj rojeni Ivan Oman.

Chisholm: Slovenci so se v ta kraj, ki šteje zdaj 6.784 prebivalcev, začeli naseljevati l. 1901; že po dveh letih jih je bilo nad 400. Zdaj jih je v mestu in okolici nad 1000. V cerkev so zahajali prej v Hibbing; pozneje so si sezidali lastno cerkev in jih je oskrboval do l. 1911 Rev. J. Tscholl, zdaj pa Rev. J. Ev. Schiffrer.

KSKJ ima tu dvoje društev, namreč Srca Jezusovega št. 54 in »Baraga« št. 93. Društvo sv. Jožefa št. 30 JSKJ šteje 224 udov, ono sv. Barbare do 50 članov.

Mesto je l. 1908 docela pogorelo. Slovenci so še po sosednih rudarskih selih. Največ

jih je v krajih Nashwauk in Buhl.

Duluth: V tem cvetočem mestu je le nekaj slovenskih družin. Društvo »Duluthski Slovani« št. 107 JSKJ je bilo ustanovljeno dne 20. novembra 1911 in šteje 15 članov. Tu izhaja »Narodni Vestnik«, čigar sedanjí urednik je Mr. J. Zupan, znan širom Amerike kot »Mike Cegare« po humorističnih spisih in pesmih.

Znan po vsem severozapadu je naš rojak Mr. Jos. Šarabon, brat ljubljanskega veletržca A. Šarabona, ki ima potniško pisarno in je po izredni pridnosti prišel do precejšnjega premoženja. Kakih 30 milj od Dulutha deluje med samimi Indijanci rojak Rev. Ločnikar, pri benediktinah je pa 10 slovenskih sester, ki se pripravljajo za slovenske šole. (Mr. J. Zupan.)

Ely: Dne 22. maja 1887 se je napotilo nekaj mož iz mesta Tower, da se prerijejo s sekiro v roki skozi pragozde na ta kraj; med njimi je bil tudi neki Slovenec. Ko so odprli rudnike, so se začeli naseljevati v večjem številu. Prihajali so iz vseh slovenskih pokrajin, večinoma pa iz Dolenjskega. Med prvimi, ki so prišli l. 1889, so bili Rt. Rev. Mons. J. F. Buh, F. Ložar, J. Skala, Š. Prešern, M. Agnich, S. Banovec in drugi.

Ely (4617 prebivalcev) je imel nekaj časa povsem slovensko lice. Zdaj je tu 175 družin, ki imajo večinoma lastne domove, in okrog 1600 duš. Večidel so zaposleni v rudnikih, imjo pa tudi 6 prodajaln, 7 gostiln, zavarovalno agenturo, trgovino s premogom itd.

Do večje veljave so prišli Mons. Buh, G. Brozich, R. Bezek, J. Skala, M. Agnich, F. Verant, J. Govže, M. Kapš in še drugi. V novejši dobi se Slovenci živahno udeležujejo političnega življenja. Mr. G.

Cerkev sv. Marije na Vitovljah

(Nadaljevanje s str. 6)

Tako je 6. junija 1976 na binkoštno nedeljo cerkev na Vitovljah bila slovesno blagoslovljena. Obred je izvršil solkanski dekan, prelat Andrej Simčič. Ob tej priložnosti so s Kromberškega gradu prinesli kip Matere božje iz skupine kronanja.

Tudi danes se na Vitovljah še vedno vršijo romarski shodi in sicer za 1. maj, na Binkošti in na nedeljo po Velikem šmarnu, tj. na nedeljo po Marijinem Vnebovzetju.

To romarsko cerkev so opevali tudi pesniki. Mirko Brumat je med drugo svetovno vojno spesnil in uglasbil pesem v osmih kiticah »O Vitovska Marija!« O njej poje tudi pesnik Peter Butkovič.

Mariza Perat

Kat. glas, 25. 5. 1988

L. Brozich, blagajnik do tretje ne slovenske banke (First State Bank of Ely), je bil izvoljen l. 1912 za mestnega blagajnika, S. Banovec in P. Bukovec pa za odbornika.

Prvo katoliško cerkev je posvetil škof iz Dulutha, McGolrick, dne 27. novembra 1890; navzoča sta bila naša rojaka Mons. Buh in tedanji novomašnik F. Košmerl. Ker je mesto naraščalo, so si katoličani na najlepšem kraju sezidali novo cerkev za 18.000 dolarjev; v stolpu so 3 zvonovi in ura, naročena iz Kranjskega. Cerkev so posvetili dne 4. julija 1900. Med župljani tvorijo Slovenci pretežno večino. Poleg mnogozaslužnega Monsig. Buha sta nekaj časa delovala tu tudi Rev. M. Bilban in Rev. A. Smrekar. Deca zahaja v javno šolo, ima pa v cerkvi krščanski nauk.

Ely je sedež JSKJ, ki ima okrog 10.000 članov. Raznih podpornih društev je zdaj 12. Največja so sv. Cirila in Metoda št. 1 in Srca Jezusovega št. 2 JSKJ; prvo ima 135, drugo 130 članov in 61 članic. KSKJ ima društvi sv. Jožefa št. 112 in sv. Antona št. 72, SNPJ društvi »Sokol« in »Jutranja Zarja«, H.Z. društvi sv. Lovrenca in sv. Ane, itd.

V naselbini je pevsko društvo »Zvon« in dramatično društvo »Prešern«; oboje vodi g. J. Boljka. Slovenske godbe ni več.

Eveleth: Poročevalec, ki se ni podpisal, mi piše, da je v tej naselbini okrog 1200 Slovencev, med njimi 200 družin in 600 samcev. Prišli so od vseh krajev Slovenije. Naseljevati so se začeli l. 1894; med prvimi sta bili družini J. Murnik in M. Pretner. Večinoma so zaposleni v železnih rudnikih.

Družine imajo svoja posvetila. Posamezniki so prišli tudi do večje veljave. Verske razmere so dobre, ker so Slovenci edini. Enako je tudi cerkveno življenje. Slovenci so si postavili l. 1903 za 40.000 dolarjev krasno cerkev sv. Družine. Pastiriral je med njimi 5 mesecev Rev. J. Kozan in potem Rev. M. Bilban. Lastne šole ni, a deca ima slovenski krščanski nauk. Cerkvena društva so: sv. Družine, sv. Cirila in Metoda, sladko Srce Jezusovo (154 članov), Ime Marijino in Slovensko društvo katoliških borštarnic.

Gheen: »Glas Naroda« je dne 25. januarja 1911 poročal, da je tu nad 50 slovenskih družin, ki imajo farme ob kanadski meji. Zemlja je dobra, le vode primanjkuje; izvažajo les v Kanado.

(Se bo nadaljevalo 5. julija)

Novi grobovi

(Nadaljevanje s str. 1)

kinj. Družina priporoča darove v pokojničin spomin Slovenskemu domu za ostarele, Prijateljem Slovenskega narodnega doma na St. Clair Ave. ali pa tiskovnemu skladu Ameriške Domovine.

Rose Mae Zeman

Pretekli petek je umrla Rose Mae Zeman, rojena Oberstar,

vdova po Jamesu, mati Irene Pezdir, Betty Walters, Jean Penko in Beatrice Kovac, 17-krat stara mama, 12-krat prastara mama, sestra Rudolpha, Andrewa, Stanleya, Louisa, Allune Schneider in Olge Marsey (vsi že pok.). Pogreb bo danes, v torek, iz Brickmanovega zavoda na 21900 Euclid Ave. v cerkev sv. Pavla na Chardon Rd. dop. ob 9.30 in nato na pokopališče Vernih duš.

Carl J. Stalzer

Umrli je Carl J. Stalzer, vdovec po Eleanor, roj. Rositsch, oče Donald, 2-krat stari oče, brat Mary Poje in Alvina. Pogreb je bil včeraj, 13. junija. Družina priporoča darove v pokojnikov spomin Alzheimers Disease and Related Disorders Assoc., 1801 Chestnut Hills Dr., Cleveland Hts., O.

MALI OGLASI

Going Out of Business Sale
L&M Tobacco & Candy Co. Steel shelving; metal file cabinets (legal), office furniture, xerox machine, floor-to-floor electric conveyor, 4-wheel dollies, paper grocery bags, big supply of ind. wrapped hard candy, etc. Call John E. Lokar, 731-5515. (43-46)

For Rent

4 rooms and bath. E. 70 St. 946-3345 (43-46)

Prodam stenske krožnike z vpisano Simon Gregorčičevo poezijo »Bratje v koso se vstopimo«. So poslikani v slovenskem motivu, eden je velik 11 1/2" (29 cm), šest manjših pa 7 1/2" (19 cm). So iz gline in čez 50 let stari. Pošljem sliko, cena po dogovoru.

Cyril Grile c/o N. Michelich
18320 Edgerton Rd.,
Cleveland, OH 44119 (46-48)

Help Wanted

Sales clerk. Anzlovar's Dept. Store. 6214 St. Clair Ave. Apply in person. (46-47)

Home for Sale

between E. 185 & E. 200 St. Brick bungalow, features a screened in front porch. All oak woodwork. 4 bdrms. possible 5th. Call today for more information. Mike Sikora 951-0480 and ask for Carol Kozlowski.

For Sale By Owner

E. 185 St. area. Eat-in kitchen. Formal din. rm. W/F. 3 bdrms. Den. 2 car garage. All appliances stay. Low 60's. 481-2182. (45-46)

Hiše barvamo zunaj in znotraj. Tapeciramo. (We wallpaper). Popravljamo in delamo nove kuhinje in kopalnice ter tudi druga zidarska in mizarska dela.

Lastnik TONY KRISTAVNIK
Pokličite 423-4444 (x)

Dragi rojaki, potujete v Evropo?

Na pragu domovine, v središču stare Gorice na lepem drevoredu Corso Italija, vas pričakujemo v PALACE HOTELU, najboljšem hotelu v mestu: 75 sob s kopalnico, telefonom, radijskim sprejemnikom, barvno televizijo, mini-barom, klimatizacijo. Najmodernejši komfort po zelo ugodnih cenah: enoposteljna soba \$40, dvoposteljna soba \$62. Cenjenim gostom so na razpolago hale, konferenčna dvorana, parkirni prostor in hotelska restavracija v začasno ločenem poslovanju. V PALACE HOTELU bo poskrbljeno za vaš cimprijetnejše počutje, dobrodošlico pa vam bo osebno izrekel rojak Vinko LEVSTIK:

DOBRODOŠLI

PH-PALACE HOTEL, Corso Italia 63

34 170 Gorizia-Gorica, Italy; Tel.: 0481-82166; Telex 461154 PAL GO I